

Unpublished

Received Manuscript 1/14/10

9-8

14

1910

~~7 - 14/6/55~~
~~6 - 10/5/55~~

91.542-82

U-44

7764

491-99-8

Ա-44

Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆՑ

1005-10
10 FEB 2013

ՌԻՍՈՒՄՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԽՈՐ ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

ԵՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ

28-րդ տպագրութիւն

ՄԵԾԵՐԻ ԵՒ ՓՈՔՐԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՄԵԾԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆԻ ԻՆՔՆՈՒՍՈՒՅԻՉ

Հեղինակի սեփական եւ փոխադրած յօդածների արտատպելու
իրաւունքը վերապահւած է:

ԹԻՖԼԻՍ

Բաժանմունք «ՊՐՕԳՐԷՍ» տպարանի, Դվօրց., տ. Վրաց. Ազ.

1910

ԵՐԵՎԱՆ

ԻԼԵՔՏՐՈՆԻԿԱԿԱՆ ԴԻՍԿԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՅԻՆ ԿՐԹԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑԱՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏԵՐԻՍՏԵՐ

և

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՅԻՆ ԿՐԹԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑԱՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏԵՐԻՍՏԵՐ

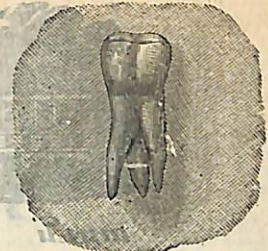
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՅԻՆ ԿՐԹԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑԱՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏԵՐԻՍՏԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՅԻՆ ԿՐԹԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑԱՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏԵՐԻՍՏԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՅԻՆ ԿՐԹԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑԱՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏԵՐԻՍՏԵՐ

մ

ա-տ ա մ

մատ

ա-տ ա մ

մ ա տ | տ ա տ | տ ա մ | ա-տ ա մ

շ հ շ

շ հ շ
ի մ
մ հ
մ հ շ

շ ա տ
մ ա տ
տ ա տ
տ ա շ

մ ա-տ ի տ
շ ա-մ ա մ
տ ա-տ ի
ա-տ ա մ

մ հ շ հ շ
մ հ տ ա շ
մ հ շ ա-մ ա մ
մ հ մ ա-տ ի տ

սար

ս ա ռ
տ ա ռ
ս ի ռ
ս ի մ

ա-տ ա
ա-ր ա
ա-մ ի ս
ա-ր-մ ա տ

Մ ա-ս ի ս
Ա-ր ա մ
Ա-ր-շ ա մ
Շ ա-մ ի ռ

Ա-ր ա-ր ա տ
Մ ա ս-տ ա-ր ա
Ա-մ ա-ր ա ս
Ա ս-տ ա-ր ա

Արամ, արի մի մատիտ տամ:

տ ու ն

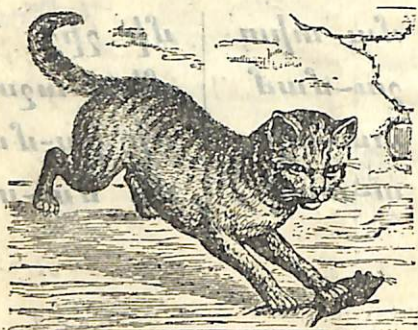
տ ու ն շ ու ն մ ու ը ն ու շ տ ու ը

Ա-բամ, ու-րի-շի նս-տա-բա-նին մի նս-տիր:

Ա-սա-տ ու ը, ա-րի շ ու տ-շ ու տ ա-սա--

Տ ու ը ր ա ս ա — տ ու ը ր ա ս ա — տ ու ը ր ա ս ա տ ու ը

Արամ, ուրիշի նստարանին մի նստիր:
Զամիրամ, մի սիրուն նստարան ունի:
Աստարտ, արի շուր-շուր ստա:

կ ա տ ու մ ու կ ը

կ ա-տ ու կ ը-տ ա կ կ ը-ր ա կ կ ը-տ ա մ ը ն կ-ն ի մ

Մ ա-կ ա ը Ա ը-շ ա կ Կ ա մ-ս ա ը ն ու-ն ի կ Շ ու-շ ի կ

Շ ա մ ի ը ա մ, ա ը ի շ ու տ-շ ու տ ա ս ա

Ու շ ի — ու շ ա կ ա ն — Մ ա ս տ ա ը ա

Կ ա մ ս ա ը ի կ ը ա կ ի ն կ ա ս կ ա ը ա

է շ

է էս էն էի էր էին էիր ասէի ասէիր ուտէի
կուտէր կա-սէր կը-տա-նէր կը-մա-նէր Ա ը-մ ի կ
է-մ ի ն է-մ ի ը Ս ու-ը է ն Ա ը-ս է ն Կ ա-ը է ն

Մ Ի Ն Ա Ս Ի Է Շ Ը

Մինասի էջ մտնում է
էմինի արտը: Էմինը ա-
տում է.

—է... իշատէր Մինաս,
իշատէր Մինաս... էջդ
արտըս ուտում է.

Մինասն իմանում է,

սուս է անում: Էմինը
կըրկնում է իրանը, Մի-
նասը սուս է: Էմինն ա-
տում է.

—էշ, էշ, արտս Մի-
նասն է ուտում, արի սը-
րան տար տուն արա:

Մինասի էջ

Մինասի էջ մտնում է Էմինի արտը:
Էմինը. ասում է. — է... իշատէր մինաս, իշա-
րէր մինաս... էջն արտն ուտում է...

Մինասն իմանում է, սուս է անում:
Էմինը կրկնում է իրանը, մինասը սուս է
Էմինն ասում է. — էշ, էշ, արտս մինասն է
ուտում, արի արտն արա:

ա է ը ու կ մ ն շ ս տ ը
Ա է Ը ՈՒ Կ Մ Ն Շ Ս Տ Ր

Եզներ

մեր կեր սագ կազ ես եմ եկ մեզ ա-զի զի-զի
Նա-զիկ Եզ-նիկ Ա-զատ

Արամս ու Արզումանը ընկերներ են.
Նազիկը երկաբ ու շէկ մազեր ունի:

Ա.Ր-Ձ ՈՒՄ Ա.ՆԻ Ե ԶԸ

Արզումանը մի եզն ու-
նէր՝ անունը Կարմիր:
Կարմրին շատ էին սի-
րում Արզումանի տանը

ու նրան կերակրում էին
շուտ շուտ: Նրա մազե-
րը կարմիր էին ու սի-
րուն:

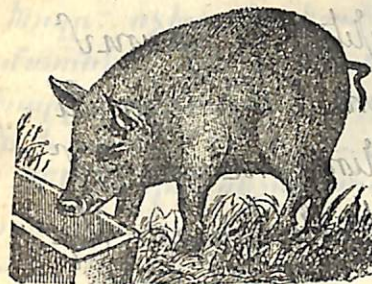
Արզումանի տղա.

Արզումանը մի անուն էր՝ անունը Կարմիր:
Կարմրին սիրում էին շատ Արզումանի տա-
նը ու նրան կերակրում էին շուտ-շուտ: Նրա
մայրը Կարմիր էին ու սիրում:

Արամի եզը

Արամը եզն ունէր, մի շատ սիրուն եզ.
Սիրուն, սիրուն, մի շատ սիրուն եզ:
Անունը Կարմիր էր, մազերը կարմիր.
Կարմիր, կարմիր, մազերը կարմիր:
Կարմրին սիրում էին Նազիկն ու Զանին:
Զանին, Զանին, Նազիկն ու Զանին:

խոզ ոզնի

զոխ սա ոստ որ խոտ խոր խոզ մուխ
խակ սոխ ոտ-ներ ոս-կի որս-կան կը-տոր
խը-մոր մո-խիը մո-րեխ մո-րի մա-խոխ մե-
խակ մա-նու-շակ Սա-րու-խան շի-րա-խա-նա

Սոխն ու սըխ-տո-րը ի-րար շատ են սի-րում:
Սո-խը մէկ է, սըխ-տո-րը՝ երկու:

Մ կան խրատը

Ոզնին շարունակ մըկ-
նիկներ էր որսում ու իր
ոզնիկներին կերակրում:
Մի սիրուն մկնիկ մի կա-
տու է տեսնում ու ասում
նրան.

—Մեր տէր ու տիրա-
կան Կատու, ոզնին մեզ
կոտորում է, արի ազա-
տիր մեզ:

Կատուն ասում է.

—Եկ իմ կշտին ազատ

ման արի, ես կըսաստեմ
Ոզնուն:

Մըկնիկի մէջը տեսնում
է որ կատուն սրում է ա-
տամները, ասում է.

—Իմ սիրունիկ մըկնի-
կըս, Կատուն կըսաստի ու-
րիշներին, որ մեզ մենակ
կոտորի:

Ո՛ւ-ու-ու... զարմանում
է մկնիկը ու շուտ մըս-
նում է իր տնակը:

Վրկան խրատը

Ոչխարն շարունակ վրկակներ էր որսում
ու իր ոչխակներին կերակրում: Վի սիրուն
Վրկակ Վի կատու է քաննում ու ստում
նրան. — Վեր քեր ու քիթական կատու, Ոչ-
նին Վեյ կորորում է, արի աչքարիք Վեյ:
կատուն ստում է. — Եկ իմ կրքին աչքար
Վան արի, ես կըստարեմ Ոչնուն:

4

չ ո Ր Ս

ո չ խ ա Ր

խ ա չ

ոչ չը չի չէ չեմ չես չեի չեիր չեր
ինչ ինչու չորս չոր չար չիւ չան չիմ
չամիչ ոչինչ չընչին չաչանակ Խա-չա-տուր
Չի-նաս-տան

Չի-նաս-տա-նը մի ուրիշ երկիր է:

Տատիկը Խաչիկին ասում է. — Խաչիկ, արի,
չիւ ու չամիչ տամ, կեր:

Ոչխարն ու խոզը

Խոզը ոչխարի կշտին
արմատներ էր ուտում,
ոչխարը տեսնում է նը-
րան և ասում է.

— Մէրունիկ, ինչո՞ւ խոտ
չես ուտում:

— Ես կուշտ եմ, ասում
է խոզը:

Ոչխարը զարմանում է,

որ խոզը կուշտ է: Ա-
սում է.

— Որ կուշտ ես, ինչո՞ւ
արմատներ ես ուտում:

— Արմատները անուշ են
ու մարսական, չարագ եմ
անում, — ասում է խոզը,
որ ամեն ինչ ուտում էր
ու իսկի չէր կշտանում:

Ոչխարն ու խոյը

Խոյը ոչխարի կրքին արմատներ էր ու-
րում ոչխարը քաննում է նրան և ստում
է. — Վերունիկ, ինչո՞ւ խոյը չես ուրում. — Ես
կուշտ եմ, ասում է խոյը: Ոչխարը քարնա-
նում է, որ խոյը կուշտ է:

Ա Ն Ո Ւ Ն Ն Ե Ր

Արմիկ, Արշակ, Նունիկ, Խորէն,
Մինաս, Խաչիկ, Անուշ, Սուրէն,
Խաչատուրն ու Աշխէնն ուր են.

Ուղտ

Աքաղաղ

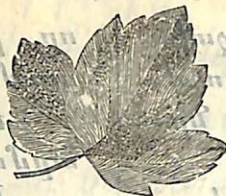

Քնար

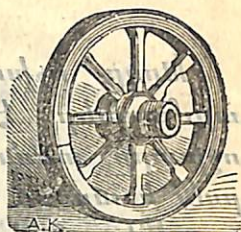
աղ մաղ քաղ քո քոր քեզ քիչ մենք չենք շենք
զենք չաղ տաղ սաղ ուղտ քար-տաշ աղ-քատ

հաւ

տերե

անիւ

հաւ անհաւ համ հոտ հաւ կաւ նաւ խաւ արե
տերե և սե խե Սեան Երեան անիւ հաշիւ

Աքաղաղի հրաւերը

Աքաղաղը հարեանի հա-
ւին հրաւիրում է կուտի.
ասում է. արի կուտ
տամ: Հաւը չի հաւատում.
ասում է. «Կուտ ունենաս,
քո հաւերին կրտաս»:

Աքաղաղը շատ ինքնա-
սէր էր. նա շատ նեղա-
նում է ու կանչում է—

Ու—ու—ո՛ւ... ո՛ւտ ու-
նիմ...

Կո՛ւկ—ըի—կո՛ւ... կո՛ւտ
ունիմ...

Կանչում է քաղաղը
հաւերին, որ կուտ ու-
տեն, ու հարեանի հաւը
տեսնի, որ քաղաղը կուտ
ունի:

Միադաշի հրաւերը

Միադաշը հարեանի հաւին հրաւիրում
է կուտի. ասում է. արի կուտ քամ կեր:

Զուր չի հաւատում, ասում է. «Կուտ ունե-
նաս, քո հաւերին կը քամ»: Միադաշը շատ
խելամուռ է. նա նեղանում է ու կանչում
է իր սուր կուկրիկուն:

գորտ

գլուխ

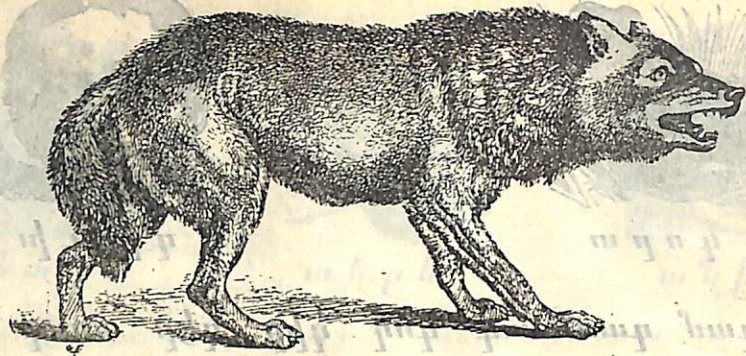
գալ գամ գաս սագ գող գիր գեր սուգ տալ
լալ սալ լալ-կան լը-սել լա-րել գը-րել գը-րող
մը-նալ Գրի-գոր Գէ-որգ Գա-լուստ Լու-սիկ
Մկրտիչը գրել գիտէ:—Գէորգը մի նամակ է
գրել Արամին:—Մինասը գնալու է Երեան:—

Լուսիկը սրել է իր սիրուն մկրատը:

Աշուղ Գէորգի խաղը

Գրիչ, արի մի գիր գրեմ Գալուստին.
Մի գիր գրեմ, նամակ գրեմ Գալուստին:
Մեր Գալուստը ինքը գրել չգիտէ,
նա ուրիշին գրել տալը լաւ գիտէ:
Գրիչ, արի մի գիր գրեմ Գալուստին,
Մի գիր գրեմ, նամակ գրեմ Գալուստին:
Ես Գէորգն եմ, երգել գիտեմ, գիր գիտեմ,
Գրել գիտեմ, խաղերս անգիր գիտեմ:
Հիմա կուգեմ մի գիր գրեմ Գալուստին:
Մի գիր գրեմ նամակ գրեմ Գալուստին:

Գ ա յ Լ

այլ սայլ այս այն հայր մայր Հայաստան հայ
Հայ լայն հայ-ըն-նիք Նսայի այ-րի

Գ ա յ Լ ն ու ա ղ ւ է ս ւ ը

Գայլն ու աղւէսը ըն-
կերներ էին: Մէկ անգամ
Աղւէսն ասում է գայլին.

—Սիրելի գայլիկ, ես մի
հաւատան տեղ գիտեմ
գեղումը, կըգնամ մի քա-
նի Հաղ հաւ կընտրեմ, կը-
հանեմ, միասին կուտենք:

Գայլն ասում է.

—Ես հաւի միս չեմ սի-

րում. ես էլ կը գնամ ոչ-
խաբի սուրուն, մի Հաղ
ոչխար կընտրեմ, ոչխարի
միսը շատ համեղ է:

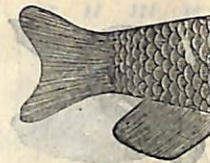
Աղւէսը գնում է հաւի,
իսկ գայլը—ոչխարի: Աղ-
ւէսը մի հաւ է գողանում,
իսկ գայլին շները տես-
նում են և հասնում ու մի
լաւ գըզ-գըզ-գում:

Գայլն ու աղւէսը

Գայլն ու աղւէսը ընկերներ էին: Մէկ ան-
գամ աղւէսն ասում է գայլին.—Արեւի գայ-
լիկ, ես մի հաւաքումս տեղ գիտեմ գեղումը,
կըգնամ մի քանի Հաղ հաւ կընտրեմ, կըհա-
նեմ, միասին կուտենք:

Ն ա պ ա ս տ ա կ

պ ո չ ա ր

Կ ա պ ի կ

պատ կապ պաս պար պաղ պոչ պինչ պարապ
պապիկ պատիւ պատանի պէտքական պապական
պէտք պարան պարոն այսպէս այնպէս պակաս

Նիւթիկն ու Նիւթակը

Ես մի նաւակ պարի գրեմ հայրիկիս, —
ասում է Նիւթակը. — ինչպէս կըգրեմ, իս-
նի որ բոլոր գրերը կըգրեմ, հարցնում
է Նիւթակը: — ինչպէս որ գրեմ, այնպէս էլ
կըգրեմ, պարտաւորւում է Նիւթակը:
Ինչպէս դրամիս, ինչ գիր որ կըգրեմ, ես
կըպրոջ եմ նրա տեղ մի իսկ դնեմ:

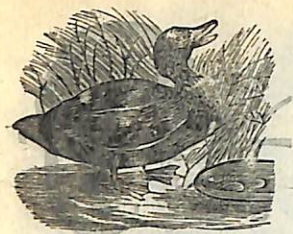
Աշխատասէր Պետրոսը

Պետրոսը ուսում-նա-
րանի աշակերտ էր: Նա
գիշերը գիր շատ էր գրում
լամպի լուսումը: Մի գի-
շեր էլ ասում է մայրը:

Պետիկ, մատաղ, հերիք
է ինչքան որ գրել ես, էլ

մի գրել, լամպի լուսումը
երկար չեն գրել, աչքերի
համար լաւ չէ: Պետրոսը
պատասխանում է:

—Մայրիկ, քիչ էլ սպա-
սիր, այս բոլորիս կաւար-
տեմ:

բ ա դ

դ ա ն ա կ

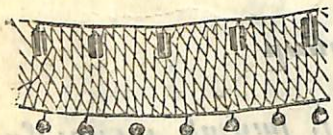

բ ու

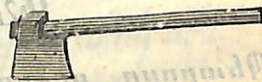
բ ա դ բ ա կ բ ա ն դ ա դ ու դ ա ս գ ող ս ա ը դ մ ա ը դ
գ ա ը դ բ ա ը բ ե ը ա ն բ ու դ է գ դ ա ն ա կ Դ ե ը ե ն ի կ
Բ ա դ ա լ Բ ա ը ս ե ղ Դ ա ն ի է լ Դ ե ը բ է ն ղ Բ ա գ ը ա տ

Աւետիս

Մ ե լ ը ո ն, Գ ա ս ա ղ ա ը և Բ ա ղ զ ա ս ա ը. աւետիս.
Շ ա տ պ լ պ ը լ ա ն մ ի ա ս տ ղ տ ե ս ա ն. աւետիս.
Ե ը բ ա ս տ ղ ի հ ե տ մ ի տ ե ղ հ ա ս ա ն. աւետիս.
Մ ի խ ո ը ու լ ա յ ն ք ա ը ա յ ը մ ը տ ա ն. աւետիս.
Ա յ ն տ ե ղ գ տ ա ն Ս ու ը բ Մ ա յ ը ի կ ի ն. աւետիս.
Ա մ ե ն ա ս ու ը բ Մ ա ն ու կ գ ը ը ի կ ի ն. աւետիս.
Շ ա տ պ ա ը գ լ ն ե ը տ ը լ ի ն Ն ը ը ա ն. աւետիս.
Ո ս կ ի, կ ը ն ղ ը ու կ շ ա տ պ ա տ լ ա կ ա ն. աւետիս.

ց ա ն ց

կ ա ց ի ն

կ ա ց լ ա ց ց ե ց բ ա ց բ ա յ ց ա յ ց ց ա լ ց ա ն ք ց ա լ ա
ց ե խ ց ա մ ա ը ց ո ը ե ն ց ե ը ե կ գ ը ե ց ի գ ը ե ց ի ը գ ը ե ց
գ ը ե ց ի ն ը գ ը ե ց ի ը գ ը ե ց ի ն գ ն ա ց ի գ ն ա ց ի ը գ ն ա ց

ա ե է ը ի ո ու ա յ բ գ գ ղ լ խ կ հ ղ մ ն

շ շ պ ո տ ը ց բ

Ա ե է Հ Ի Ո Ո ի Ա Յ Բ Գ Դ Ձ Լ Խ Կ Ն Ղ Մ

Ն Շ Ձ Պ Ս Տ Ր Յ Ք

Աշխատանքի Աշխատանք

Աշխատանք ուսումնարանի աշխատանք էր. նա
գիշերը գիր լսար էր գրում լսանքի լսարանը.
մի գիշեր էլ աւտում է մայրը - Աշխատի, մայ-
րադ, հերթի է ինչպան որ գրել է, էլ մի գրի,
լսանքի լսարանը երկար չէն գրի, աշխատի հա-
մար լսար էր:

Արմիկն ու Արշակը

— Ես մի նամակ պիտի
գրեմ հայրիկիս, — ասում
է Արմիկը:

— Ի՞նչպէս կը գրես, քա-
նի որ բոլոր գրերը չը գի-
տես, հարցնում է Արշակը.

Ինչքան որ գիտեմ, այն-
քանն էլ կը բաւէ, պա-
տասխանում է Արմիկը:
Բացի դրանից, ինչ գիր որ
չը գիտեմ, ես կարող եմ

նրա տեղ մի խաչ գնել:
Դիցուք՝ պիտի գրեմ տեա-
րակ, բայց ը գիրը չը գի-
տեմ, ես կը գրեմ տեա+ակ
կամ Մարգարիտ՝ կը գրեմ
Մա+գա+րիտ:

— Հասկանում եմ, այդ
կարելի է: Ձէ, դու շատ
լաւ ասեցիր. ես էլ էգուց
իմ մայրիկիս կը գրեմ նա-
մակ:

Հ ր ա ց ն ե լ

Մա+կոս. Գարե+խն. Մա-
նու+ակ. Սար+խա. Մի-
+աս. Ծաղի+. Կիրա+ոս.

Մկր+իչ. վարդապ++ ա-
ռաջն++++ եկեղ++++.
Կարա++++ Մարտի++++.

կ ո վ

ո վ

վ ա ր դ

ով կով սով հով զով վար վատ վաղ վիշ վուշ
տարով բարով սարով քարով տանով տեղով
Վան Վահան Վարդան Վարդուհի Վաղինակ

ծ ա ո

առ տառ ծառ առած ծռած ծումռած սառած
մեռած ծիծեռնակ բառ բռնով տառով աստառ
պայծառ կայծակ կուռը դուռը նուռը Ռոստոմ
ծուռը խառը գառը սառը ամառը ռամիկ ձեռը
Աստած Աստածածին Աստածային Ծատուր

թ ի թ ե ո

թաթ թութ թուր կաթ թրուշուն երկուշարթի
երեքշարթի չորեքշարթի հինգշարթի ուրբաթ
շաբաթ կիրակի

Թիթեռի թևերը շատ բարակ են լինում:
Թամարը երկու կթոց թուզ է բերել:
Թամարի հայրը գնացել է Թաւրիզ:
Թոմասի տանը շատ թուրքեր կան:

Գ ա ռ ն ու լ ի

Մի լար, գառնուկ սիրա-
կան,
Պըստիկ աղի դու նման.
Կրգայ մայրըդ, հետը շատ
կրբերէ քեզ անուշ կաթ:

Շ ու շ ա ն

Իմ սպիտակ թերթերում

Մեղու, բզեզ և թիթեռ
Կարող են հանգիստ գտնել
Իբրեւ ագնիւ գեռուններ:

Կ ո ու ն կ ն ե ռ

Կրճ, կրճ, կրո-կրոան,
Կրոունկները հա թրոան,
Կրոունկների թևի տակ
Եկաւ ամառ մեր դռան:

առիւծ

սկիւռ

Իւր իւղ գիւղ շիւղ բիւրեղ Կիւրեղ աղբիւր միւս
հիւսիս արիւն հարիւր ծերութիւն գերութիւն
գիտութիւն ծուլութիւն պատմութիւն գրութիւն
տէրութիւն պետութիւն

Առիւծը գազան է. նա գազանների թագա-
ւորն է: Սկիւռը կրծող կենդանի է. նա գիտէ
մագլցել ծառերի վրա: Արծիւը թռչուն է. նա
գիշատիչ է և թռչունների թագաւորն է:

Արշակի նամակը

Սիրելի մայրիկ.

Ես հիմա գիտեմ գրել
ու կարդալ: Տես ահա նա-
մակ եմ գրում քեզ, որ
կարդաս և ուրախանաս:
Ես դեռ բոլոր գրերը չը-
գիտեմ: Երբ որ բոլորը սո-
վորեմ, աւելի շուտ-շուտ
կըգրեմ: Հիմա այսքանս
բաւական է:

Հայրիկիս ասա որ գը-
րելու տետրակներ շատ
առնէ: Մեզանում շատ
գրել են տալիս, շարու-
նակ գրում ենք ու գրում:
Առաջ մեր գրածն ենք
կարդում և ապա տպածը:

Յտեսութիւն, մայրիկ:
Քո Արշակ:

Նորշակի նամակը:

Միտչի մայրիկ.

Ես հիմա գիտեմ գրել ու կարդալ: Անու-
սեա նամակ եմ գրում քեզ, որ կարդաս
և ուրախանաս: Ես դեռ բոլոր գրերը
չգիտեմ: Երբ որ բոլորը սովորեմ, աւելի
շուտ-շուտ կըգրեմ: Եհնա այսքանս
բաւական եմ:

Մայրիկիս ասա որ գրելու քնարակներ
շատ առնէ: Մեզանում շատ գրել են քա-
լիս, շարունակ գրում ենք ու գրում:
Մոռաց մեր գրածն ենք կարդում և
ապա կարդում ենք քնարածը:

Միտչաւթիւն, մայրիկ.
Քո Նորշակ:

եղջերու

ջորի

Քաջ եղինջ ականջ ջրկիր ջաղաց Զաւահիր

Առաջներ

Արիւնն արիւնով չեն լւանալ, արիւնը ջրով կըլւանան: Զուրն իր գնացած տեղովը կերթա: Մի աման շուր, ով ուզի՝ տուր: Զաղացն իր ասածը կանի, չանչախի գլուխը կըցաւի:

Ընկերասէր եղջերուներ

Մի ծաղկաւետ և խոտառատ սարի վրայ արածում էին երկու եղջերու: Նրանցից մէկը մի քանի

խոտ ու ծաղիկ պոկեց և միւսին տրւաւ՝ ասելով.

— Ընդունիր, եղբայր, այս խոտը, թէև սա ոչ մէկիս պակաս չէ:

— Շատ և շատ շնորհակալ եմ, պատասխանեց միւսը, ինչո՞ւ չըշահենք մէկ մէկու սիրտ, թէկուզ մեզ անպակաս սարի առատ խոտով:

Փիղ

Փայտ փայլ փող թուփ քափ փակ տափ չափ ծափ լափ ափ փափա փափախ փառք փափազ

Փղին ասում են փիլ: Փիղը շատ փառահեղ կենդանի է: Փիղերը լինում են և ընտանի և վայրենի: Վայրենի փղերը շատ կատաղի են լինում, երբ որ բարկանում են:

Կատու

Կատուն եկաւ, փիսիկ, փիսիկ, չազար նազով, ինչպէս հարսիկ. Դունչը սրբեց թաթիկներով, Մազը սանդրեց չանչիկներով. Կատու, կատու, է՛ր ես տրտում. Թէ՛ մկներն են հիմա արթուն: Կատուն ասեց—միայն, միայն. Այսինքն թէ՛—այո՛, այո՛:

Մանուշակ

Կապոյտ գլխով, կանաչ ոտով ես ծաղիկ եմ անուշ հոտով. Թէև տունկս փոքրիկ է, ցած, Արօտներում միշտ թաք կացած, Բայց իմ փունջս ամենի տան, Թէ աղքատի, թէ մեծատան, Իբրեւ գարնան առաջին զարդ, Կարէ տեսնել ամեն մի մարդ. Ես եմ սիրուն գարնան գուշակ, Իմ անունըս է մանուշակ:

բոյն

բաժակ

Ժամ կուժ ուժ ուժեղ ուժով այժմ բաժակ ժամ

Իմ ժամացոյցս շատ ուղիղ է
բանում: Ժամացոյցն ունի երկու
սլաք, մէկը ցոյց է տալիս ըոպէն,
իսկ միւսը՝ ժամը: Ժամ ցոյց տուող
սլաքը փոքր է, իսկ ըոպէն ցոյց տը-
ւողը—մեծ:

ԾԻՏԸ ԵՒ ԲԱՁԷՆ

Ծիտը ծառին ծըլւելում է.
ծիւ, ծիւ, ծիւ...
Բազէն գլխին պըտըտում է.
վնւյ, վնւյ, վնւյ...
Ծիտը լըռեց, ծիտը վախեց.
վնյ, վնյ, վնյ...
Բազէ, թը՛ռռ, բազէ, թը՛ռռ...
հնյ, հնյ, հնյ...
Բազէն թռաւ, բազէն փախաւ,
ինչ լաւ էլաւ, հէ, հէ, հէ...

ճանճ

ճանճ ճանգ կարճ ճրագ ճիտ ճիծու արճիճ
ճախարակ ճարտար անճար հաճար ճեմարան
ճառագայթ ճահիճ

Ճրագն իր տակին լոյս չի տալ:

Պտղատու ծառը ճղները կախ կըզըցի:

մանուշակ

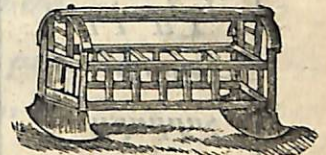
կապոյր գլխով, կանաչ ոտով
Ես ձաղիկ եմ անուշ հոտով.
Եթե փունկը փոփրիկ է, քան.
Այսօրնետում միշտ թափ կաքաճ,
Բայց իմ փունկը ասեմի քան.
Եթե աղխարի, եթե մեծարան
Երբեք գարնան առաջին քարոյ,
կարե քեանէյ, ասեմ մի մարոյ:
Ես եմ սիրուն գարնան գոշակ,
Իմ անունս է մանուշակ:

ձուկ

Զի

Օրօրոց

ձի օձ օր օղ օղ ձոր ձագ ձայն ձող ցող ձիւն
ձեզ ձեռք ձէթ ձմեռ ձմերուկ տանձ խնձոր

Անձրն օրը հաւերին ջուր տըւող շատ կըլինի:
Մի ծաղկից օձը թոյն է շինում, մեղուն—մեղր:
Օձի գլուխը որ ցաւի, կըտանի ճանապուհը կըղնի:
Օձն առաջ իր տաքացնողին կըկծի:
Պօքը մերը, տունը մերը:

Նոր տարու երգ

Արի դու արի, քո գալը բարի,
Սիրուն նոր տարի, նոր օրեր բեր մեզ:
Զիւն տուր սարերին, անձրև՝ արտերին,
Կարկուտը չարին, զով արևը՝ մեզ:
Անթուփ ծաղիկից, աններկ կարմրուկից,
Բարի ցաւերից ազատ պահիր մեզ:
Մայրական զթով, գրկաբաց ձեռքով,
Ուրախ ժպտով ան քո գիրկը մեզ:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
մէկ երկու երեք չորս հինգ վեց եօթը ութ իննը տասը

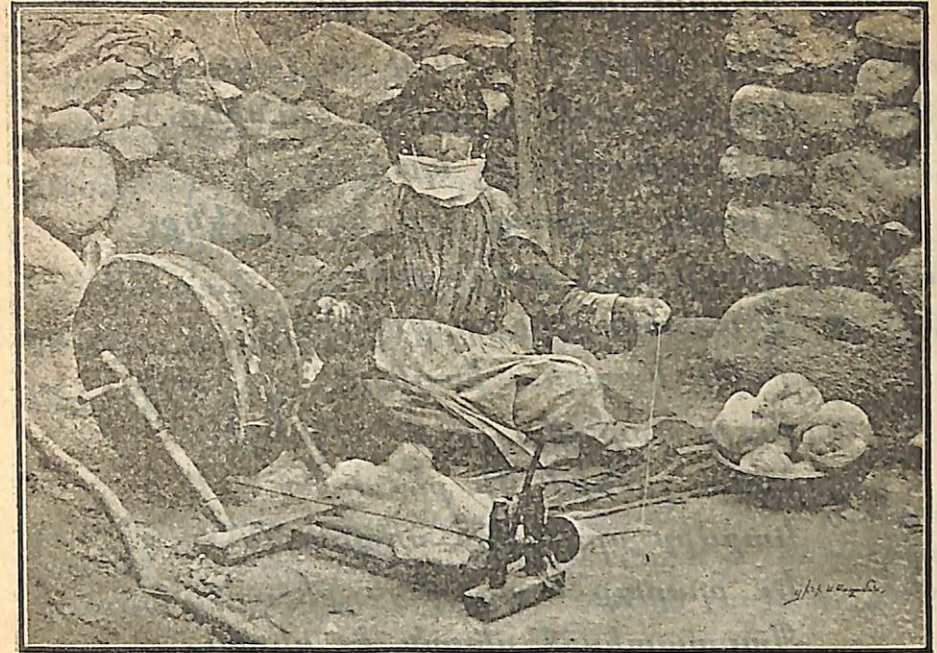
առաջին
երկրորդ
երրորդ
չորրորդ
հինգերորդ

7

եօթը

վեցերորդ
եօթներորդ
ութերորդ
իններորդ
տասներորդ

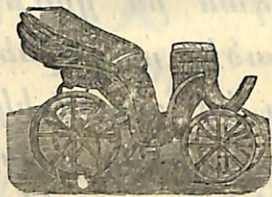
եօթը տասներեօթը քսաներեօթը եօթանասուն
արդեօք կարծեօք եօնջա եօրդա գեօլ

Ճախարակի երգը

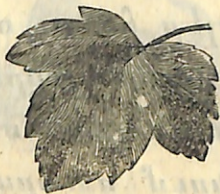
Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
Մանիր սիպտակ մալանչներ,
Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:
Զէթ եմ ածել ականջներդ,
Նոր շինել եմ շրտուրիկ,
Դէհ, շուտ շարժիր լայն թևերդ,
Ոստեր շինիր սրբուկիկ:
Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
Լիսեռնիկդ պըտըտիր,
Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
Իլկիդ վրա փաթաթիր:
Տիգրանիկս գուլբա չունի,
Հանդ է գնում ոտաբաց,

Գաբրիէլըս չուխա չունի,
Միշտ անուժ է սուգ ու լաց:
Զըւալ չունինք, չաթու չունինք,
Ոչ սամոտէն, ոչ պարան,
Այսպէս աղքատ դեռ եղած չենք,
Կըտըրւել է ամեն բան:
Դեռ հարս էի, որ գործեցի
Քանի կարպետ խալիչա,
Բայց դրանցից շուտ զրկւեցի,
Հիմա չունիմ մի քեչա:
Կարմիր օրըս երբ սևացաւ
Եւ պարտք մնաց, թէև քիչ,
Պարտատիրոջ սիրտն էլ սևցաւ,
Եկաւ տարաւ ամեն ինչ:
Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
Մանիր սիպտակ մալանչներ,
Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:

Փայտօն

Փուրգօն Յրանսիա Աֆրիկա

Ե ա, ե ա

բարութեան չարութեան հետևեալ ստորագրեալ
ստորագրեալ պաշտօնեա քրիստոնեա միմեանց
լուսնեակ որդեակ հոգեակ Եաղուբեան Գեան-
Ղեցեանց Եսայեանց Կարապետեան
Որդեակ, լսիր հօրըդ խրատը:—Արմիկ, հո-
գեակս, չարութիւն մի անիր:—Երեխէք, մի կըռ-
ւէք միմեանց հետ:

յ հնչուժ է ինչպէս հ

յոյս յոյն յարդ յարգ յարկ յիշատակ յիշել յանկարծ
յայտնի յատակ Յիսուս Յակօբ Յովսէփ Յարութիւն
յունւար յունիս յուլիս յիսուն յաճախ յաջորդ յօժար

յ անձայն

Տղայ երեխայ ընծայ հսկայ արքայ ճանպայ օրւայ
տարւայ վրայ աբեղայ առօրեայ: (Նա) գայ տայ լայ
կայ գնայ մնայ աղայ կարգայ:

Եօտաձայն

հայ վայ չայ փայ Նոյ հայր մայր վայր ծայր գայլ սայլ
փայլ ալլ բայց այծ լոյս բոյս կոյս քոյլ

Վերացած

սա դա նա սրա զրա նրա ահա հիմա (դու) ասան աղան
արան կարդան խնդան գնան մնան (օտար բառեր և յատուկ
անուններ) խաթա բալա մաշա բօշա ուստա Յուդա
Երեմիա Իտալիա Ասիա Աֆրիկա Ամերիկա

զելով ասեց.

—Հա... ըղըղորդ է ա-
տում զըզըլուլուխը...

Ոտքով ման եմ գալիս,
Ձեռքով աշխատում,

Զինգ պայաքարան

Ես ապրիլ շրտնում եմ, սկսանքով լսում,
Դիմի ետք եմ առնում, լեզբով հաշվում.
Իսկ ցուրյուն ու քուրբ կոչյուն ու կրակաղբ
իմից եմ պահում. — Բոլոր մարմնովս եմ շոյա-
լում:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՏԻԷՐ

Արև, արև, եկ, եկ,
Նախշուն քարին վէր եկ.
Նախշուն քարին տիտիկ*)

արա,

Մեր ոչխարին մտիկ արա,
Իսկ գառներին ճիտիկ*)

արա,

Որ գայլը գայ՝ տուտիկ*)

արա:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԲ

Արև, արև, եկ, եկ,
Զիզի քարին վէր եկ:
Սև—սև ամպեր հեռացէք,
Արևին ճանապա տըւէք.

*) Մանկական բառեր են. տիտիկ արա—նստիր: Ճիտիկ արա—
զըզլի: Տուտիկ արա—ծեծիր:

Աչքովս տեսնում եմ,
Ականջով լսում.
Իսկ իմ չարն ու բարին,
Իմ լաւն ու վատը
Ո՞վ է իմանում.
— Խելօք գլուխս:

Թողէք, դա գայ մեզ մօտ,
Դրա լոյսին ենք կարօտ:
Կարմիր արև, եկ, եկ,
Նախշուն քարին վէր եկ:

Արևը յաղթեց ամպերին,
Շողքը ձգեց սարերին,
Զիզի քարը, տես—տես,
Պըսպըղում է ոսկու պէս:
Միրուն արև, միշտ եկ,
Զիզի քարին վէր եկ:

ՄՐՋԻՆՆ ՈՒ ԼՈՒՆ ✓

Մըջինն ու լուն եղ-
բայրացան և միասին գնա-
ցին գաշտ զբօսներու: Այդ-

տեղ զբանք դէմ առան մի
առւի:

Լուն ասեց.—Ես մի ու-
տիւնով կարող եմ թռչել
առւի միւս կողմը, իսկ դու
ի՞նչ կանես:

—Ես էլ կարող եմ ցա-
կել, ասեց Մըջինը:

Լուն կուչ եկաւ, բոլոր
ուժը հաւաքեց ու յան-
կարժ թռաւ առւի միւս
կողմը: Մըջինը նոյնպէս
բոլոր ուժը հաւաքեց,
ցատկեց ու ընկաւ առուն:
Նրա բախտիցը ջրի մէջ
մի թուի խոտ կար բը-
սած, ընկաւ խոտի վրայ
և խեղդելուց ազատեց,
բայց տեսաւ որ չբախտի
կարողանայ ցատկել միւս
կողմը, կանչեց Լու եղբո-
րը և ասեց.

Միրելի եղբայր, ջուրը
կըմեծանայ ու ինձ կը-
խեղդի, մի ճար արա, այս
փորձանքիցն ինձ ազատիր:
Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ խոզին ու ասեց.

Խոզիկ—խոզիկ, մազիկ
տուր, մազից շինեմ մի
պարան. պարանը պցեմ
առուն, Մըջին եղբորս
ազատեմ:

Խոզը պատասխանեց.—
Եթէ ինձ համար կաղին
կրբերե՞ս...

Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ կաղնի ծառին ու ա-
սեց.

Կաղնի—կաղնի, կաղին
տուր, կաղինը տամ խո-
զիկին, խոզիկը ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը զը-
ցեմ առուն, Մըջին եղ-
բորս ազատեմ:

Կաղնին պատասխանեց.—
Եթէ ագռաւին իմ վրայից
կըքչե՞ս...

Լուն թռչկոտելով ագ-
ռաւին հասաւ և ասեց.

Ագռաւ— ագռաւ, կաղ-
նուն թող, կաղնին ինձ
կաղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկին ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գը-
ցեմ առուն, Մըջին եղ-
բորս ազատեմ:

Ագռաւը պատասխանեց.
— Եթէ ինձ համար հաւի
ձագիկ կըբերես...

Հուն թռչկոտելով հա-
սաւ հաւին և ասեց.

Հաւիկ — հաւիկ, ձագիկ
տուր, ձագիկը տամ ագ-
ռաւին, ագռաւը քաշւի
կաղնուց, կաղնին ինձ կա-
ղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկը ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գցեմ
առուն. Մըջին եղբորս
ազատեմ:

Հաւը պատասխանեց.
— Եթէ ինձ համար կուտ
կըբերես...

Հուն թռչկոտելով հա-
սաւ ցորնահորի մօտ և
ասեց.

Հորիկ — հորիկ, կուտիկ
տուր, կուտիկը տանեմ

հաւին տամ, հաւիկը ինձ
ձագիկ տայ, ձագիկը տամ
ագռաւին, ագռաւը քաշ-
ւի կաղնուց, կաղնին ինձ

կաղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկը ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գը-
ցեմ առուն, Մըջին եղ-
բորս ազատեմ:

Հորը պատասխանեց.
— Եթէ մուկը ինձանից
կըհեռացնես...

Հուն թռչկոտելով հա-
սաւ մկանը և ասեց.

Մուկիկ—մուկիկ, ինձ լի,
ցորնի հորին մի դիպչիր,
որ հորիկն ինձ կուտիկ
տայ, կուտիկը տամ հա-
ւիկին, հաւիկը ինձ ձա-
գիկ տայ, ձագիկը տամ
ագռաւին, ագռաւը քաշ-
ւի կաղնուց, կաղնին ինձ
կաղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկը ինձ
մազիկ տայ, մազից շի-
նեմ մի պարան, պա-

րանը գցեմ առուն, Մը-
ջին եղբորս ազատեմ:

Մուկը պատասխանեց.

— Եթէ ինձ կատից կա-
զատես...

Հուն թռչկոտելով հասաւ
կատին և ասեց.

Կատիկ—կատիկ, թող
մուկին, մուկը քաշւի հո-
րիցը, որ հորիկն ինձ կու-
տիկ տայ, կուտը տանեմ
հաւին տամ, հաւիկը ինձ
ձագիկ տայ, ձագիկը տամ
ագռաւին, ագռաւը քաշւի
կաղնուց, կաղնին ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գցեմ
առուն, Մըջին եղբորս
ազատեմ:

Կատուն պատասխանեց.
— Եթէ ինձ համար կաթ
կըբերես...

Հուն թռչկոտելով հասաւ
կովին և ասեց.

Կովիկ — կովիկ, կաթիկ
տուր, կաթը տանեմ կատ-
ւին տամ, կատուն մու-
կին չըդիպչի, մուկը քաշ-
ւի հորիցը, հորիկը ինձ
կուտիկ տայ, կուտը տա-
նեմ հաւին տամ, հաւիկը
ինձ ձագիկ տայ, ձագիկը
տամ ագռաւին, ագռաւը
քաշւի կաղնուց, կաղնին
ինձ կաղին տայ, կաղինը
տամ խոզիկին, խոզիկը
ինձ մազիկ տայ, մազից
շինեմ մի պարան, պարա-
նը գցեմ առուն, Մըջին
եղբորս ազատեմ:

Կովը պատասխանեց.

— Եթէ ինձ համար խոտ
կըբերես:

Հուն գնաց դաշտից մի
խորոմ խոտ քաղեց, տա-
րաւ կովին տըլաւ:

Կովը նրան կաթ տըլաւ,
կաթը տըլաւ կատին,
կատուն հաշտեց մկան
հետ, մուկը հորին չըդի-
պաւ, հորը լըին կուտ
տըլաւ, կուտը տարաւ
հաւիկին, հաւը նրան ձագ
տըլաւ, ձագը տարաւ ագ-
ռաւին, ագռաւը քաշւի կաղնուց, կաղնին ինձ կաղին տայ, կաղինը տամ խոզիկին, խոզիկը ինձ մազիկ տայ, մազից շինեմ մի պարան, պարանը գցեմ առուն, Մըջին եղբորս ազատեմ:

ռաւին, ագռաւը թռաւ
կաղնուց, կաղնին էլ կա-
ղին տըւաւ, կաղինը խո-
զին տըւաւ, խոզիկը մի

մազ տըւաւ, մազիցը պա-
րան շինեց, պարանը կա-
մուրջ գցեց, Մըջիւն եղ-
բօրն ազատեց:

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԵՐԳ

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել այգին.

Գնացին, տեսան՝ այծն է կերել այգին:

Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել այծը.

Գնացին, տեսան՝ գայլն է կերել այծը,

Գայլն ու այծը, այծն ու այգին,

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել գայլը:

Գնացին, տեսան՝ սուրն է կերել գայլը:

Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,

Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել սուրը.

Գնացին, տեսան՝ ժանգն է կերել սուրը:

Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,

Գայլն ու այծը, այծն ու այգին,

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել ժանգը.

Գնացին, տեսան՝ իւղն է կերել ժանգը:

Իւղն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,

Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը:

Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել իւղը.

Գնացին, տեսան՝ մուկն է կերել իւղը:

Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,

Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,

Գայլն ու այծը, այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել մուկը.

Գնացին, տեսան՝ կատուն է կերել մուկը:

Կատուն ու մուկը, մուկն ու իւղը,

Իւղն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,

Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,

Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է տարել կատուն.

Գնացին, տեսան՝ հարսն է տարել կատուն:

Հարսն ու կատուն, կատուն ու մուկը,

Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,

Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,

Գայլն ու այծը, այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է տարել հարսը.

Գնացին, տեսան՝ փեսան է տարել հարսը:

Փեսան ու հարսը, հարսն ու կատուն,

Կատուն ու մուկը, մուկն ու իւղը,

Իւզն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,
Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,
Այծն ու այգիին:

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է տարել փեսան.

Գնացին, տեսան՝ Տէրն է տարել փեսան:

Տէրն ու փեսան, փեսան ու հարսը,
Հարսն ու կատուն, կատուն ու մուկը,
Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,
Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,
Գայլն ու այծը, այծն ու այգիին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Կ

Օհանն ու Վանին հանե-
լուկներ էին առաջարկում
միմեանց: Հեշտ հանելուկ-
ները երկուսն էլ գտնում
էին, իսկ զժլարի համար,
որ չէին կարողանում զրա-
նել, զանազան քաղաքներ
էին ընծայում առաջար-
կողին, որ նա բանայ հա-
նելուկը: Ահա օրինակ.

— Վանի, աբա ասա.
այն ի՞նչն է, որ զուրսն
արծաթ է, մէջը ոսկի.

— Գիտեմ, այդ ձուկն է,
որ զուրսը սպիտակ է,
ներսը դեղին: Հիմա ես
հարցնեմ,

«Անշուր ջաղաց, անկը-
բակ բաղարը» այս ի՞նչն է:

— Այդ մեղրահացն է:
Դէ հիմա ես հարցնեմ:

— Այն ինչն է ի՞նչ՝
Տակը քար է՝ քար չէ՝ վը-
րան քար է՝ քար չէ, խոտ
կուտի՝ կով չէ, ձու կածի՝
հաւ չէ...

— Սպասիր, մտածեմ:
Ինչպէս թէ «վրան քար
է», այդ ես լաւ չեմ հաս-
կանում:

— Ի՞նչ կայ այդտեղ չը-
հասկանալու: Վերե ու
ներքե, կամ տակն ու վը-
րուքը, կամ փորն ու քա-
մակը քար է, բայց քար չէ:

— Յետոյ, համ խոտ է

ուտում, համ էլ ձու ա-
ծում:

— Այո, այո... էլ մի եր-
կարացնիլ, կամ թէ չէ, մի
լաւ քաղաք տուր, ասեմ:

— Շատ լաւ, երևանը
քեզ:

— Երևանը շոգ է, չեմ
ուզում:

— Ալեքսանդրապօլ. Նու-
խի. Շամախի. Բաքու.
Ղուբա:

— Ձեմ ուզում, չեմ ու-
զում, չեմ ուզում...

— Ապա ո՞րն ես ուզում...

— Թիֆլիս:

— Օհո, ի՞նչ ախորժակ
ունիս... Թիֆլիսը չեմ
տալ:

— Իմ ուզածը Թիֆլիսն
է. չեմ տալ, ես էլ չեմ ա-
սիլ:

— Այդ ի՞նչ հանելուկ է,
որ ես դրա համար Թիֆ-
լիսը քեզ տամ, կարծէ՞
միթէ: Դէ լաւ, քեզ լինի:

— Դէ լսիր առաջ: Ու-
տեմ, խմեմ՝ Թիֆլիս. հագ-
նեմ, մաշեմ՝ Թիֆլիս, ես

մի քահլան ձի նստեմ, դու
մի լըղրիկ շորի, ես ու-
տեմ մածուն ու կաթ,
սերն երեսին, իսկ դու...

— Դէ, բաւական է, ասա,
եթէ ոչ՝ Թիֆլիսը յետ կը-
խլեմ:

— Կրիան է, կրիան: Այն
որ կանգնում ենք վրան,
որ մեզ տանի պապոնց
տուն, և ասում ենք..
«Կօրա, կօրա, պապոնց
տուն»...

— Դու էլ բան ասեցիր...
Պապոնց տունը ես վա-
ղելով եմ գնում և ոչ թէ
կրիայի քայլերով: Բայց
ճիշտ է, որ նա քարի պէս
պինդ պատեան ունի, ու
համ խոտ է ուտում, համ
էլ ձու է ածում: Բայց
Թիֆլիսը շատ է դրա հա-
մար, դու թանգ ծախե-
ցիր...

ՍՐՏԱՅՈՒ ԱՂԱԿ

Մի փոքրիկ աղջկայ
մայրը հիւանդացել էր և
բժիշկը մի դառը դեղ էր
տրել խմելու

տեսնում է, որ մայրը
զրզւելով է խմում դեղը,
ասում է.

— Մայրիկ, թող ես խը-
մեմ քո փոխարէն:

Արարայա աղբիկ

Վի փոփրիկ աղբիկայ մայրը հիւանդայեւ
էր և բժիշկը Վի դառը դէտ էր քսէլ խանցու-
նողբիկը քտանում է որ մայրը քրայէլոյ
է խանց դէտը, ասում է.

-մայրիկ, թող ես խանց քո փոփարիկը:

Ա Ռ Ա Ի Օ Տ

Արեգակը դուրս է եկել պապըղալով,
Շողքը հերթից ներս ընկել շողշողալով.
Ծիտը ծառին կըշկըշում է ծըլ-ըլալով,
Ձորումն առուն քըշքըշում է վըշըշալով.
Ծոյլ տղայի քունն է տարել խըռմփալով,
Կօշիկները շունն է տարել մըռմըռալով:

ՀԻՆԳ ԶԳԱՅԱՐԱՆԲ

Ես աչքով տեսնում եմ,
ականջով լսում, քթով հոտ
եմ առնում, լեզուով ճա-

շակում. իսկ ցուրան ու
տաքը, կոշտն ու կակուղը
ինչով եմ գգում.

—Բոլոր մարմնովս եմ
շօշափում:

Բ Ա Դ

—Բաղիկ—բաղիկ, կարմիր թաթիկ,
Ուր ես գնում կամաց—կամաց,
Ձագուկները չորս կողմը առած.

—Ես գնում եմ շուր գտնելու,
Ձագուկներըս լըւանալու.

Ձագուկներըս մաքուր—մաքուր,
Իսկ ծոյլ տղայքն են անմաքուր:

Ս Ա Գ

Սագիկ մագիկ, իմ սիրունիկ,
Ես քեզ կըտամ քաղցր կուտիկ,
Որ դու ուտես շուտ մեծանաս,
Ուրախ ապրես զըւարճանաս:

Երբ մեծանաս, մեծ սագ դառնաս,
Ես կըխնդրեմ իմ մայրիկիս,
Որ նա ժողէ քո փետուրներ
Եւ ինձ համար շինէ բարձեր:

ԱՂՔԱՏԱՍԷՐ ՇՈՒՆԸ

Շունը պահպանում էր իր տիրոջ տունը: Նա տեսաւ մի մուրացկան բաղումը կանգնած, սկսեց վրան հաչել:

— Սիրելի, ասեց աղքատը, բարի եղիր և խղճա ինձ, ահա երկու օր է ոչինչ չեմ կերել:

— Ես էլ նրա համար եմ հաչում, որ տանեցիք լըսեն ձայնս և քեզ բաժին բերեն, — ասեց շունը:

— Եթէ այդպէս է, խընդրեմ ընկերդ դէպի տունը դարձնես և այնպէս հաչես, — ասեց աղքատը, որ տնապահ շան աղքատասիրութեանը չէր հաւատում:

ՀԵՔԻԱՔԱՍԷՐ ԵՐԵՆԻՔ

Չմեռն էր, գիշերը երկար: Գիւլնազ տատը գլուխը բարձի վրայ դրած՝

ԹԻԹԵՌԸ ԵՒ ՄԱՆՈՒԿԸ

Մ Ա Ն Ո Ւ Կ

Սիրուն թիթեռ, ինձ ասա, թէ ինչով ես դու ապրում: Ամբողջ օրը խաղում ես, ի՞նչպէս է որ չես յոգնում,

Թ Ի Թ Ե Ռ

Սիրուն կանաչ դաշտերում ես ապրում եմ համարձակ, Ծաղիկների հոտն անուշ իմ կերակուրս է միակ:

Բայց իմ կեանքը

շատ կարճ է,

Հաւասար է մի օրի, Հէնց որ անցնի ցերեկը, Իմ արևն էլ կըմարի:

ննջում էր: Երեխէքը վրայ թափւեցին, քունը փախցրին, որ իրանց համար մի հէքիաթ ասի. նա էլ սկսեց.

էլիլ է չի էլիլ՝ մի արտուտիկ:

Կտուցը սուր՝ մեր Սուրիկի քթի նման:

Բըմբուլը խուճուճ, Արմիկի մազերի նման:

Թևերը փափիկ՝ Արփիկի կոների նման:

Ահա այսպէս սիրուն էր արտուտիկը:

— Բա ինձ նման ոչինչ չունէր, ասեց Վանին:

— Բա ի՞նձ, ձայն տըւալ Հոփսիկը:

— Ինձ էլ չասեցիր, տատիկ, լաց էլալ Նազիկը:

— Սպասեցէք, սպասեցէք, երեխէք, դեռ չեմ վերջացրել, ամենքիդ էլ բաժին կըհասնի, — ասեց տատիկը և շարունակեց.

— Աչիկներն այնպէս նախշուն էին, ինչպէս Վանինի աչքերը:

— Կատարն այնպէս կարմիր էր, ինչպէս Հոփսիկի թշերը:

— Ոտներն այնպէս բարակ էին՝ ինչպէս Նազիկի մատները:

— Ես ոտները չեմ ուզում, գանգատուեց Նազիկը:

— Բա ի՞նչը կուզես, Նազիկ: Եթէ «տոտիկներ» ասեմ, կո՞ւզես, — ասում է տատիկը:

— Չեմ ուզում, ոչ ոտները կուզեմ, ոչ տոտիկները, ես աչիկներն եմ ուզում:

— Աչիկներն ինձ է տըւել տատիկը, քեզ չեմ տալ, գոչեց Վանին:

— Նազիկ, կու՞զես, կատարը դու վեր առ, տոտիկները ես կըվերցնեմ, ասեց Հոփսիկը:

— Չեմ ուզում, ես աչիկներն եմ ուզում, պընդեց Նազիկը:

— Վանի, դու կատարը վերցրու, ես տոտիկները, իսկ Նազիկը՝ աչիկները, խնդրեց Հոփսիկը, որ ամեն կերպ աշխատում էր հաշտութիւն ձգել:

— Ինչ եմ անում կատարը, տատիկը ում ինչ որ տըւել է, այն է նրանը, պնդեց Վանին:

— Ճշմարիտ է ասում Վանին, ամեն կողմից գոչեցին երեխէքը:

Նազիկը գոհ չըմնաց և վէճը երկար շարունակեց. բայց տատիկը չէր լսում, նա գլուխը դրել էր բարձին և քնել, էլ չէին կարող զարթեցնել. վեր կացան իրանք էլ մտան տեղները:

Միւս երեկոյին երեխէքը էլի հաւաքւեցին

տատրիկի մօտ, որ լսեն հե-
քիաթի շարունակութիւնը:
Նա էլ սկսեց.

—Անցած գարնանը մեր
պարտիզի ծառի վրայ մի
սիրուն կրկու կար: Ես
նստած էի ծառի տակին,
և դուք մէկ-մէկ եկաք ինձ
մօտ:

Երբ որ Սուրիկը ներս
մտաւ, կրկուն կանչեց.—
ԿճԼ-ԿճԼ:

Եկաւ Արմիկը, կանչեց.
—ՊճԼ-պճԼ:

Եկաւ Արփիկը, կանչեց.
—ՏճԼ-տճԼ:

Եկաւ Հռիփսիկը, կան-
չեց.—ԴճԼ-դճԼ:

Եկաւ Վանին, ասեց.—
ԲճԼ-բճԼ:

Եկաւ Նազիկը, կրկուն
էլ ոչինչ չասեց, թըռաւ,
գնաց:

—Օ՛խ, Օ՛խ, Նազիկ, Օ՛խ,

Օ՛խ, կրկուն քեզ համար
ոչինչ չի ասել... միաբե-
րան գոչեցին երեխէքը և
ջրգրեցրին Նազիկին:

Նազիկը շատ նեղացաւ,
թէ ինչու կրկուն նրա հա-
մար ոչինչ չի ասել և ըս-
կըսեց լաց լինել:

Տատրիկն ասեց.—Նազիկ,
գիտե՞ս ինչու կրկուն քեզ
համար բան չասեց. նա
վախեց քեզանից: Ինչ որ
ասէր, դու չըպիտի հաւա-
նէիր, ուրիշն էլ իրանը
քեզ չէր տալ, ինչպէս ան-
ցած երեկոյին:

—Տատրիկ ջան, տատրիկ,
որ մէկ էլ կրկուն գայ,
ասա՛ ինձ համար էլ մի
բան ասի. ինչ էլ որ ասի,
ես կընդունեմ, — աղաչեց
Նազիկը և այնուհետև շատ
խելօքացաւ:

Պ Ս Ա Կ Ն Ե Ր

Վ Ա Ր Դ

Վարդ ծաղկին լինինք նման
Եւ օրինակ հեզութեան,
Թող վարդը հանգստանայ
Մեր մատաղ սրտի վրայ:

Կ Ա Ղ Ն Ո Ի Ո Ս Տ

Կանաչ խոտը դաշտերի
Մեր սրտին է սիրելի.
Թող ոտը կաղնի ծառին
Պսակ լինի մեր գլխին:

Մ Ա Ն Ո Ի Շ Ա Կ

Ազնիւ, սիրուն մանուշակ,
Համեստութեան օրինակ,
Տուր մեզ ծաղիկ գեղեցիկ,
Քո քնքոյշ հոտն անուշիկ

Կանաչ կարմիր պսակին
Թող միանանք միասին,
Եւ յոյսներըս յաւիտեան
Մեզնից լինին անբաժան:

ՈՒԼԵՐՆ ՈՒ ԳԱՅԼԸ

Լինում է չի լինում՝
մի այժ: Այս այժը անտա-
ռումը մի տնակ է շինում
և իր փոքրիկ ուլերի հետ

քնակում նրանում: Ամեն
առաւօտ այժը դուրս էր
գնում արածելու, և գը-
նալուց առաջ ասում էր
ուլիկներին.

—Որդիք, դուռը պինդ
փակեցէք, հանգիստ կա-
ցէք, և դրսից ով որ գա-
լու լինի, դուռը բաց չա-
նէք: Իսկ դաշտից վերա-
դառնալիս պողերով բա-
խում էր տնակի դուռը և
ասում.

Չալիկ-մալիկ ուլիկներ,
Չալպրտուրիկ այծիկներ,
Ելէք դուռը բաց արէք,
Բերաններդ թաց արէք,
Ես ձեզ համար կուրծքս լի
կաթ եմ բերել իւղալի:

Ուլերը բաց են անում
դուռը, մայրը ծիծ է տա-
լիս նրանց, կրկին գնում
արածելու:

Այս ամենը տեսնում ու
լսում է գայլը: Նա մըտ-
քումը գնում է, որ ուլե-
րին խաբելով՝ ներս մտնի
նրանց տնակը: Մի օր երբ
մայրը դուրսն է լինում,
գայլը գալիս է կամաց-
կամաց, թաթով զարկում
է դռանը և ասում:

Չալիկ-մալիկ ուլիկներ,
Չալպրտուրիկ այծիկներ,

Ելէք դուռը բաց արէք,
Բերաններդ թաց արէք,
Ես ձեզ համար կուրծքս լի
կաթ եմ բերել իւղալի:

Ուլերը մի լաւ ականջ
են գնում և հասկանում
են, որ դուռը բախողը ի-
րանց մայրը չէ, և պա-
տասխանում են. — Դու մեր
մայրը չես. մեր մօր ձայնը
քաղցր է ու բարակ, իսկ
քո ձայնը հաստ է ու խռ-
պոտ. մեր մայրը դուռը
պողերով է բախում, իսկ
դու շանգրտում ես ճան-
կերովը: Մի քիչ սպասիր,
ահա մեր մայրը կըգայ,
քաջ Բօղարն էլ հետը:

Բօղար շան անունը որ
լսում է գայլը, իսկոյն հե-
ռանում է սուս ու փուս:

Ուլերի մայրը գալիս է,
գովում է ուլիկներին և
ասում. «Դուք լաւ էք ա-
րել, որդիք, որ դուռը բաց
չէք արել, եթէ ոչ՝ նա ձեզ
ամենքիդ էլ կուտէր»:

Կ Ո Ր Ա Ծ Ն Ո Ր Թ Ը

Ձիւն էր գալիս փաթիլ-փաթիլ,
Հետն էլ անձրև կաթիլ-կաթիլ,
Այդ միջոցին մի պառաւ կին
Հորթ էր պտրում դաշտի միջին:

Կովը եկաւ տաւարիցը,
Կուրծք ու ծրծեր կաթով լիքը.
«Հորթուկս ուր է», նա բառանչեց,
Խեղճ պառաւին լացացրեց:

Մինչդեռ այսպէս պառաւ ու կով
Ողբում էին լաց ու կոծով,
Յանկարծ լաւեց մի բարակ ձայն.
Կովն իմացաւ, որ հորթն է այն:

Կովը վազեց բառանչելով,
Իսկ պառաւը տընքտընքալով,
Կորած հորթը մօրը գտաւ,
Լիք ծրծերը բերանն առաւ:

Ծրծեց բոլոր կաթն ու տկզեց,
Տանտիկնոջը բան չըթողեց,
Բայց պառաւը այս անգամին
Սիրով ներեց չար հորթուկին:

ԱՆՏԱՆԻ ՄԱՆՈՒԿԸ ✓

1

Անտանի խորքում մի
ճօճ կար կապած և նրա
մէջ մի մանուկ դրած:
Լաց էր լինում մանուկը:
Մայր չըկար մօտը, որ

ծիծ տար, հայր չըկար,
որ պահպանէր: Անտառու-
մը մարդ չըկար:

Մի գլխոտ պախրակով
կաթնալից կրծքով՝ եկաւ
ճօճի մօտ իր հորթուկի
հետ և տխուր ձայնով ե-
րեխին ասեց.

Սիրուն երեխայ,
Որք ես մնացել,
Քո անբախտ մօրը
գերի են տարել.
Նա գնաց, կորան,
էլ յետ չի գալու,
էլ ոչ մի անգամ
քեզ ծիծ չի տալու:
Նա քեզ փաթաթեց
լայն տերևներով,
Ճօճի մէջ կապեց,
«Նանիկ» ասելով.
Նա լաց էր լինում
աղի արցունքով,
Իր վերջին նանիկն
ասում էր լալով.
«Մեծատերև
թաթաշոր,
«Մանրատերև
ոտաշոր,
«Քամին կանի՝
ժաժ կըտայ,
«Պախրէն կըգայ՝
ծիծ կըտայ»...

Ահա եկել եմ,
որ քեզ ծիծ տամ ես,
Պահեմ պահպանեմ
իմ հորթուկիս պէս:

2

Պախրան ծիծ տըլաւ ե-
րեխին, երեխան կշտա-
ցաւ ու քնեց: Պախրան
իր հորթին թողեց երեխի
մօտ, իսկ ինքը գնաց մօ-

տերքում արածելու, որ
կաթը շատացնի, և գայ
երկուսին էլ ծիծ տայ:
Հորթը մնաց երեխի մօտ,
օրօրեց նրան և նանիկ
ասեց.—

Նանիկ արա,
նանիկ, նանիկ.

Նանիկ արա,
սիրուն մանկիկ.

Ահա կըգայ իմ մայրիկը,
կուրծք ու ծրծեր
կաթով լիքը.

Ամեն գետնի
նա չի նստում,

Ամեն խոտից
չի արածում,

Նա չի խմում
ամեն ջրից,

Այ չի լիզում
ամեն քարից.

Նա սարէսար
ման է գալիս,

Որք է գտնում,
ծիծ է տալիս.

Որտեղ որ է,
ահա կըգայ,

Ինձ էլ, քեզ էլ
կուշտ ծիծ կըտայ.

Նանիկ արա,
նանիկ, նանիկ,

Նանիկ արա,
սիրուն բալիկ...

Պախրան կուրծքը լիքը
յետ դարձաւ արօտատե-
ղից և ծիծ տըլաւ երե-
խին էլ, հորթին էլ:

Ով որ տարով կրմեծա-
նայ, մեր երեխան օրով
մեծացաւ: Շատ շանցաւ,
նա դուրս եկաւ ճօճիցը,
մէկ օր չորեքթաթ տուաւ,
միւս օրը ոտքի կանգնեց.
մի քանի անգամ սահեց,
վայր ընկաւ, բայց շուտով
ամբացաւ և սկսեց պախրի
հետեից վազըզել:

3

Մի թագաւոր որդի չու-
նէր. երազումն ասեցին.
«Թագաւոր, Աստուած քեզ
մի որդի պիտի տայ ան-
տառի խորքումը»:

Մէկ անգամ այս անգա-
ւակ թագաւորը որսի գը-
նաց իր որսորդների հետ:
Շատ ման եկան, ոչինչ
չըգտան, բայց որ հասան
անտառի խորքը, այնտեղ
մի պախրի հետք գտան և
րա մօտ մե երեխի ոտ-
ատեղեր:

Ամենքը մնացին զար-
մացած և չէին հաւատում
որ երեխի կրկնի ոտնա-
տեղերը. բայց թագաւորն
իսկոյն յիշեց իր երազը և
հրամայեց որսորդներին,
որ երեխի հետքը քշեն և
ուր որ լինի՝ գտնեն նը-
րան:

Որսորդները գնացին և
երկու ժամ շանցած, մի
սիրուն տղայ բերին թա-
գաւորի մօտ և պատմե-
ցին, թէ ինչպէս գտան
նրան պախրի ծիծը ծը-
ծելիս:

Թագաւորը շատ ուրա-
խացաւ, երեխին գրկեց,
համբուրեց և անունը դը-
րաւ Պախրատուր: Պախ-
րատուրը մեծացաւ թա-
գաւորի պալատումը, լաւ
ուսում առաւ, վերջը դա-
ռաւ թագաւոր և մեծ գօր-
քով գնաց իր մօրն ազա-
տեց գերութիւնից:

ՈՐԲԻ ՊԱՀՈՂՆ ԱՍՏԻԱԾ Է

Փայլուն արևը արդէն մայր մտաւ,
Լուսինն էլ շուտով գնաց թաք կացաւ,
Գիշերւայ մութը աշխարհս պատեց
եւ աշնանային ցուրտ քամին փչեց:

Ամեն մարդ քաշւեց իր տունը մտաւ,
Ամեն երեխայ մօր գիրկն ընկաւ,

Միայն խեղճ որբը, որ չունէր հայր, մայր,
Ոչ մի ազգական, ոչ քոյր, ոչ եղբայր,
Ոտքերը բոբիկ, տկլոր ու քաղցած,
Մի տան պատի տակ մնաց կուշ եկած:

Բարի տան-տէրը, վերեւից նայեց,
Թշուառ որբիկին ներս հրաւիրեց,
Եւ այնուհետեւ տարաբախտ տղան
Ունէր իր համար տէր ու տիրական:

ԳԻՒԼԱԶ ՏԱՏԻ ԹՈՌՆԵՐԸ

Մէկ անգամ Գիւլնազ տատին շրջապատեցին իր թոռները և ստիպեցին, որ տատը թռչնիկներ շինէ նրանց:

Տատն էլ վեր առաւ փոքրիկներից մէկին, դրաւ ծնկան վրայ, երկու ձեռքերից բռնեց, և վեր ու վայր թափ տալով երգեց.

Ղո՛ւ—ղո՛ւ—ղո՛ւ
ա՛ ղո՛ւ—ղո՛ւ.

Նակ, նակ, ա—ղո՛ւ—
նակ, թը՛ռռռ...

Յետոյ մի ուրիշն ընկաւ տատիկի գիրկը և ասեց.

—Տատիկ ջան, տատիկ, ինձ էլ մի կաշաղակ շինես...

Տատիկը նրան էլ դրաւ ծնկներին և առաջւան պէս երգեց.

Չա՛—չա՛—չա՛, կա՛—չա՛, չա՛
Ղա՛կ, ղա՛կ, կա՛—չա՛—
—ղա՛կ, թը՛ռռռ...

—Տատիկ ջան, տատիկ, ինձ էլ մի ծիտիկ շինես, ասեց ամենից փոքրիկը:

Տատիկը նրան էլ վեր ու վայր թոցնելով, երգեց.

Ծիտ եմ, ծիտ եմ,

ծըլ-ըլում եմ,

Ծի՛ւ, ծի՛ւ, ծի՛ւ.

Ոստոստում եմ,

թռչկոտում եմ,

Տի՛ւ, տի՛ւ, տի՛ւ.

Արի, թեիկ,

արի, փետրիկ,

Որ ես դառնամ.

փոքրիկ ծիտիկ,

Փոքրիկ ծիտիկ,

պիծիկ—միծիկ,

թը՛ռռռ...

ՄԱՆԿԱՄԱՆ ԽԱՂ

Պ Ա Ռ Ս Ի Ը

Ջո՛ւ—Ջո՛ւ, Ջո՛ւ—Ջո՛ւ,

իմ վառիկներ,

Սիրուն ճուտեր,

հաւ մարիկներ,

Ոսկեփետուր արջարիկներ,

Եկէք կերէք

ձեր հատիկներ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐ

Չար փիսիկը մօտ է գալիս,

Սև ձագին է մտիկ տալիս.

Թաթը մեկնեց,

վզից բռնեց.

Աքաղաղնե՛ր,

հաւ մարիկներ,

Պահպանեցէք

ձեր ճուտիկներ:

ԱՔԱՂԱՂՆԵՐ

Հասէք, հասէք, օգնեցէք,

Չար փիսիկին պատժեցէք:

Հ Ա Ի Ե Ր

Ժողովենք, միանանք,

Չար փիսիկին վրայ տանք:

Բ Ո Ղ Ո Ր Ը

Տեսա՞ք, տեսա՞ք

ինչ եղաւ,

Գող կառուն որ

մեզ տեսաւ,

Խիստ վախեցաւ

ու փախաւ.

Ուրեմն ապրենք միասին,

Որ մօտ չըզայ թշնամին:

Ինչո՞ւ արարը կանգնած է բակում, պինդ պինդ կանչում է իր կուկուրիկուն. — Էնգուր որ վազուց արևն է ծագել, բայց ծոյլ երեխան քնից չի զարթել: Դեռ չի վեր

կացել, աղօթքն արեւդը պ-
րոցի դասը դեռ չի սովո-
րել: Կանչում է արարն
իւր կուկուրիկուն, տղայոց
պարտքը միտներն է ձը-
գում:

ՀԱՐՍԻ ՀԱՇԻԻԸ

Երկուշաբթի հաց կը-
թրխեմ, երեքշաբթի լոշ
կըթրըջեմ, չորեքշաբթի
լըւացք կանեմ, հինգշաբ-
թի կար կըկարեմ, ուրբաթ
օրը պաս կըկենամ, շաբաթ
օրը ժամ կըգնամ, լոյս
կիրակի փռանց - փռանց՝
(հազիւհազ) կըզարդար-
ւիմ, կերթամ հօրանց:

ՉՈՐՍ ԵՂԱՆԱԿ

Մարտը տալիս է
ձնծաղիկ,
Ապրիլը կապոյտ
մանուշակ,
Մայիսին բացւում է
վարդը,
Սոխակը երգում անուշակ:
Յունիսը մեզ խոտ է
տալիս,
Իսկ յուլիսը առատ ցորեն,
Օգոստոսը տանձ ու խնձոր,
Եւ ուրիշ շատ
հասուն մրգեր.
Սեպտեմբերը մեզ տալիս է
Խաղողի բոլոր տեսակը,
Հոկտեմբերը կարմիր գինի,
Նոյեմբերը բոխկն ու տակը:

Դեկտեմբերին
ձիւն է գալիս,
Յունւարին ծածկւում
սար ու ձոր,
Փետրւարին սկսւում է
Փոփոխակի ցուրտ ու
տաք օր:

Ահա այսպէս բոլոր տարին
Թաւալւում է
չորս շրջանում,
Այս պատճառով
չորս ժամանակ՝
Չորս եղանակ է
մեզ բերում:

ՏԱՐԻԱՅ ԱՄԻՍՆԵՐԸ

Յունւար, փետրւար,
մարտ, ապրիլ, մայիս, յու-
նիս, յուլիս, օգոստոս,
սեպտեմբեր, հոկտեմբեր,
նոյեմբեր, դեկտեմբեր:

ԳԴԱԼ-ՓՈՆ

Ամառն էր: Հունձն ըն-
կել էր: Մէկ լոռեցի ու
մէկ աշտարակցի միասին
հունձ էին անում: Ճաշի
ժամանակ նրանց համար
մածուն բերին մի մեծ
մաթրաթով. բայց երկու
գզալի տեղ մէկն էին բե-
րել:

Երբ որ մածնի բրթու-
նը պատրաստեցին, աշ-
տարակցին ասեց.

— Գզալը մէկ հատ է.
արի՛ գզալ-փոխ անենք,
գզալ-փոխ ուտենք:
Հօռեցին չըհամաձայ-
նեց, ասեց.

— Թող ես գզալով ու-
տեմ, դու ձեռով կեր:

— Ոչ, պատասխանեց
աշտարակցին: Որովհետեւ
գզալ-փոխ չես ուզում,
արի մէկ բան ասեմ, այն-
պէս անենք: Ով որ մեզա-
նից եօթը գիւղի անուն
տալ վրայ-վրայ, շուտ-
շուտ, գզալով նա ուտի:

— Հա՛. առաջ ես կա-
սեմ. ասեց լոռեցին ու
սկսեց:

— Հլէ, — Լօ... ուրի. հլէ,
Ու... գոն... լար...

Հօռեցին միայն երկու
գիւղի անուն տրւաւ, այն
էլ չըկարողացաւ շուտ-
շուտ ասել ու սուս կա-
ցաւ. յետոյ աշտարակցին
սկսեց և կարկուտի պէս
վրայ տրւաւ.

Ուշի—Ուշական

Փարպի—Բիւրական

Թալին—Թալիշ—

Մաստարա

Գդալի պոչը գէսն արա:

Ասեց ու գզալն առաւ
լոռեցու ձեռքիցը: Հօռե-
ցու բերանը մնաց բաց.
բայց էլ ինչ կարող էր ա-
նել. խաղը տանուլ էր
տրւել:

ԱՐՆԵՍՏ ԸՆՏՐՈՂ ՄԱՆՈՒԿԸ

Թորոսի որդին մի ծոյլ
տղայ էր, ոչ գիր էր սով-
բում և ոչ մի արհեստ:

— Ի՞նչ արհեստ սով-
բեմ. — փրնթփրնթում էր
նա. կրեկշուրթիւնը շատ
լաւ արհեստ է, բայց բո-
բիկ ոտքով ամանում
կանգնել, արագ պտրտել,
դա այնքան հեշտ չէ: Ա-
ւելի հեշտ է փութի փշե-
լը, բայց այդ իմ ձեռքում
երկար չեն թողնիլ: Վար-
պետ էլ դառնամ, ի՞նչ եմ
անելու. պէտք է մատնե-
րով փոքր ինչ բամբակով
տաք-տաք պղընձին նաշա-
ղիր քսեմ, ձեռքերս այրեմ:
Չէ, այդ իմ բան չէ:

— Դարբնի մօտ կեր-
թամ, այնտեղ էլ փութս
կայ, ձմեռն էլ տաք է,
բայց մեծ ուժ է պէտք
այդ գործի համար. ահա-
գին մուրճով երկաթը
ծեծել, որ նա տափակի, —
ես այդ չեմ անիլ, ինչ
կուզի լինի:

— Նալբանդը լաւ է: Մե-
խի ծայրը սրել և պայտեր
շտկել, այդ շատ դժւար
չէ, բայց մէկ ամեհի ձիու
ոտք բռնել, ծնկանը դնել
— երկիւղալի է. ձիու արա-
ցին իմ ընկերներին ապտա-
կից թունդ է: Չէ, իմ

կարծիքով դա լաւ արհեստ չէ:

— Դերձակութիւնը մաքուր արհեստ է, լաւ միտք ընկաւ: Բայց ինչ եմ ասում. ամբողջ օրերով ծալպտտիկ նստել, գլուխ քաշ գցած կարել ու կարել, ոչ խաղալ կըլնի և ոչ վազւըգել: Չէ, դա էլ բան չէ:

— Ինչո՞ւ չըզնամ որ մնաղիւր դառնամ, բարձր պատերի ծայրերին կանգնեմ, այնտեղից կանչեմ. — «Քար ու կիր տըւէք, աղիւս ձգեցէք»: Այսպէս կըզոռամ և կըհրամայեմ, որ աշխարհք տեսնի, թէ ես վարպետ եմ, գործս լաւ գիտեմ: Բայց վայ թէ յանկարծ այդ բարձր տեղից ոտքս սկիհի և թրքմփալով ներքև գլորւիմ: Չէ, այդ հեշտ գործ չէ և ոչ իմ բանն է:

Երևի չըկայ այնպիսի արհեստ, որ ես հաւանեմ, գնամ սովորեմ: Թէ հիւսն դառնամ, ոտքս կըկտրեմ. կօշկակար դառնամ, ձեռքս կըծակեմ. ոսկերիչ դառնամ, մատներս կայրեմ. թէ բրուտ դառնամ, ցեխ պիտի կոխ տամ. վարժարան գնամ, գիր

պիտի սովորեմ: Չէ, — իմ կարծիքով ամենից լաւ է՝ ոչինչ չըշինեմ, ոչինչ չըսովորեմ: Բայց այնուհետեւ ես ի՞նչ կըդառնամ:

ԾՈՅԼ ԱՂԶԻԿ

Բանն ի՞նչ կանեմ,
կեղտոտ է,
Բամբակը կորիզոտ է.
Մետաքս պիտի որ մանեմ,
Մաստակ պիտի որ ծամեմ,
Կտերը տիտիկ*) անեմ,
Անցնողին մտիկ անեմ,
Ուտեմ, խմեմ,
Մթնի, քնեմ:

Ա. Ռ. Ա. Ծ Ն Ե Ր

Իմացողին մին, չիմացողին հազար ու մին: — Իմացողին մէկ աստ, չիմացողին հա կանց, հա անաս: — Սեին սապոնն ի՞նչ անի, խեին խրատն ի՞նչ անի: — Ով որ երգի ամառը, նա պար կըզայ ձրմեռը: — Մի բաժակ ջուր, ով ուզի՝ տուր: — Էսօրեայ փուշը, էգուցեայ նուշը: — Հացն ուտելով, բանն անելով: — Ապրել կայ՝ երկաթ է, ապրել կայ՝ արծաթ է: — Զըւի գողը ձիու

գող կըդառնայ: — Տաշած քարը գետնին չի մնալ: — Ծերանաս, ծերի պատիւն իմանաս: — Կուշտը քաղցածին մանր կըբրթի:

ՊՍՈՒՍԻՆ ՈՒ ԱՅԾԸ

Կար չըկար երբեմն
Մի աղքատ պառւիկ.
Ունէր մեր պառաւը
Կաթնատու այծիկ:

Չալիկ, մալիկ,
Կաթնատու այծիկ:

Պառաւը ձմեռը
Այծիկը պահեց,
Իր բերնի պատառը
Նըրա հետ կիսեց:

Սիրով, յօժար
Նըրա հետ կիսեց:

Երբ որ ձիւնը հալեց,
Բըսաւ կանաչ խոտ,
Պառաւն իր այծիկը
Դուրս տարաւ արօտ:

Ուրախ, զըւարթ,
Դուրս տարաւ արօտ:

Թանձր մառախուղը
Գետինը պատեց,
Պառաւի առջևից
Այծը կորցրեց:

Ափսոս, ափսոս,
Այծը կորցրեց:

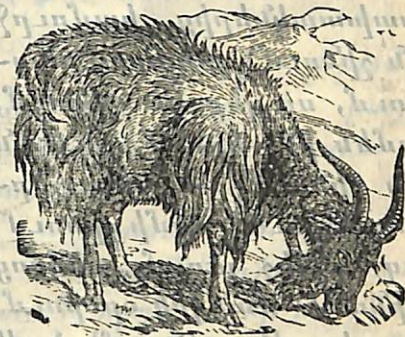
Պառաւը լաց էլաւ,
Իսկ գայլը օռնաց,
Մոլորւած այծիկը
Բարձր մըկըկաց:

Մըկը՛կ, մըկը՛կ,
Այծը մըկըկաց:
Գայլն իսկոյն մօտեցաւ,
Այծին շալակեց.
Պառաւը հետեից
Բարձրաձայն գոչեց:

«Հայ-հայ, վայ-վայ»,
Բարձրաձայն գոչեց:

Խեղճը մնաց կանգնած,
Մի փուռ խոտ ձեռին,
Անմիտ թար ձայնով
Կանչելով այծին:

«Եկ — եկ, եկ — եկ»,
Կանչելով այծին:

ԾԱՌԵՐԻ ԳԱՆԳԱՏԸ

Մեր տըւած փայտից
կըակ են անում, տուն
տաքացնում, թոնիրը վա-
ռում, կերակուր եփում,
փափուկ հաց թխում, ու-
տում, կշտանում, բայց
մեզ չեն յիշում, մեզ չեն
պահպանում, այլ անգուլթ
կերպով մեզ կոտորում
են, մեզ փչացնում, ոչըն-
չացնում:

*) Կտերը տիտիկ անել = տանիքին = կտրին նստել:

Մեր գերաններից շինում են տներ, գոմեր, մարաքներ, ժամեր ու վանքեր. մեր տախտակներից յատակ, առաստաղ, աթոռ, պահարան, սեղան, նստարան դուռ ու պատուհան, և այլ շատ տեսակ կահ ու կարասիք: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում, այլ անգուլթ կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Մեր գերաններից ու տախտակներից կամուրջ են շինում՝ գետերով անցնում, սայլեր են շինում, ամեն ինչ կրում. գուլթան են շինում՝ հողերը հերկում. լուծ, սամի շինում՝ եզ, գոմէշ լծում. օրօրոց շինում՝ մանկիկ օրօրում՝ նաւեր են շինում՝ ծովի մէջ լողում: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում, այլ անգուլթ կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Ո՛վ չի տանձ կերել կամ կարմիր խնձոր. նուր ու սերկերի, կեռաս ու սալոր. դեղձ կարմրաթուշիկ, ծիրան անուշիկ: Հապա խաղողը... և քանի տեսակ. կանաչ ու կարմիր, թուխ-թուխ ու սիպ-

տակ, և այդ ամենը մարդիկն են ուտում: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում:

Խելօք մանուկներ, դուք որ մեծանաք, մեզ խնայեցէք, մեզ պահպանեցէք և ձեր հանդերում, ձեր պատէզներում ծառեր տնկեցէք:

Ծիծեռնակ

Խեղճ ծիծեռնակը ամբողջ ցերեկը չի հանգրտանում, այլ միշտ թռչնելով, դէս դէն ընկնելով՝ նիւթ է հաւաքում:

Նիւթ է հաւաքում, խոտ ու կաւ կրում, իր բունը շինում, բմբուլով լցնում, լաւ փափկացնում ու մէջը մտնում:

Մտնում է մէջը, երեք ձու ածում և երեք շաբաթ վրան թուխս նստում. ձագուկներ հանում:

Փափիկ ձագերը դուրս եկան թէ չէ, մայրը թռչում է, դէս ու դէն ընկնում, մօեզներ բերում, նրանց կերակրում:

Մի քիչ ժամանակ որ անց է կենում, սիրուն ձագերը թևաւորում են, բնից դուրս թռչում և իրանց մօր հետ ճանապարհ-

ընկնում, լայն-լայն դաշտերի, խոր-խոր ձորերի, մուլթ անտառների, բարձր սարերի, կապոյտ ծովերի վրայից անցնում, հեռու տեղ գնում:

Չմեռն անցնում է, գարունը մտնում, մեր ծիծեռնակը էլի գալիս է, իր բունը գտնում, ճշում, ծրլւում, քանդաձը շրտկում, կարկատում, շի-

Մեղուն ու մարդը ✓

Մեղուն մէկ անգամ հարցրեց իր տիրոջը.

—Քո կենդանիներից ո՞րն է ամենից օգտակարը:

—Գիտեմ, դու երեւի կարծում ես, թէ ամենից օգտակարը դու ես, բայց սխալւում ես, պատասխանեց տէրը:

—Ի՞նչպէս, տէր, ո՞րն է այն կենդանին, որ ինձանից աւելի օգտակար է:

—Ոչխարը:

—Այդ հաշիւ չէ, տէր. ոչխարը իմ հասակակից չէ: Նա մի ահագին կենդանի է, իսկ ես մի միջատ եմ: Դու պէտք է ինձ իմ ընկերների հետ համեմատես:

նում, նոր ձւեր ածում, նոր ձագեր հանում, պահում մեծացնում, աշնան ժամանակ, առաջւայ նման, ճանապարհ ընկնում, — լայն-լայն դաշտերի, խոր-խոր ձորերի, մուլթ անտառների, բարձր սարերի, կապոյտ ծովերի վրայից անցնում, հեռու տեղ գնում:

—Շատ բարի. շերամը քեզ պէս փոքր է, բայց քեզանից շատ օգուտ է տալիս:

—Շերամը ո՞րն է:

—Շերամն այն իմաստուն որդն է, որ մեզ համար աննման քնքոյշ մետաքս է շինում:

—Հա, իմացայ. այդ այն շատակեր ճիճուն չէ, որին անդադար կերակրում էք թրթան տերեւերով:

—Նա ինքն է:

—Բայց գիտե՞ս, տէր, նրա շափ որ մեզ էլ կերակրէք, մենք մեղրի տեղ ոսկի կըշխենք ձեզ համար: Դուք ոչ մի կենդանի չունիք, որ իր կերակուրը մեզ նման ինքը լինի շի-

ներիս և որիշներին էլ բա-
ժին լինի տալիս: Այնպէս
չէ՞, պարոնս:

—Այո, այդ կողմանէ
դու ուղիղ ես. մենք ղէպի
ձեզ շատ ապերախտ ենք,

որովհետեւ բոլորովին ան-
խնամ ենք թողնում ձեզ...

—Մեղուն ուրախացաւ
տիրոջ պատասխանիցը և
թռաւ նստեց վարդենու
վրայ:

Մ Ե Ղ Ո Ւ

Հա ծագեցաւ արեգակը,

Հա ծագկեցաւ մանուշակը.

Մեղուն թողեց իր փեթակը

Տըզտըզալով, տըզտըզալով:

Մեղուն թռաւ ծաղկէ ծաղիկ,

Մեղը առաւ քաղցր անուշիկ,

Մոմը տարաւ հոտոտ լուսիկ,

Պըզպըզալով, պըզպըզալով:

Անուշ մեղըը մանր տըղոց,

Դեղին մոմը ամեն սըբոց,

Իսկ չարերին կըճ ու խայթոց,

Կըսկըծալով, կըսկըծալով:

Կենդանիների վէճը

Եզը, կովը և շունը վի-
ճում էին միմեանց հետ և ա-
մեն մինը պնդում էր, թէ մեր
տէրը ամենից շատ ինձ է
սիրում:

—Ի հարկէ, նա ինձ ա-
մենքիցդ շատ է սիրում, ա-
սում է Եզը, և գիտէք ինչու
համար: Նրա համար, որ ես
եմ նրա արօրն ու տափանը
քաշում, ես եմ նրա համար
անտառից փայտ բերում: Նա

ինձ է լծում սայլում և իր ցո-
րենը տանում ջաղաց, այնտեղ
ալիւր շինում. յետոյ էլի ես
եմ տանում քաղաք, ուր նա
ծախում է այդ ալիւրը և իր
տան համար առուտուր ա-
նում, երեսանց համար հագ-
նելիք առնում: Ուրեմն, դուք
ինչ էք կարծում, ես որ չը-
լինէի, նա ի՞նչպէս կարող էր
ապրել:

—Այդ ճշմարիտ ես ա-
սում, ասեց կովը: Բայց մեր
տէրն ինձ ամենքիցդ աւելի

որ սիրում է, այդ նրա հա-
մար է, որ նա իմանում է,
թէ քեզ նման աշխատասէր
ու ժրաջան եղնուկին ես եմ
պահել մեծացրել:

Այս մէկ: Մէկ էլ որ՝ նը-
րա գերդաստանը իմ կաթ-
նովս եմ պահում: Այն մա-
ծունն ու կարագը, այն սերն
ու կաթը, այն եղն ու պանի-
րը, այն տաք-տաք թանէ սպա-
սը, որ ամեն օր խըպշտում
են, ո՞ւմ տըւածն է: Տեսնո՞ւմ
էք ուրեմն, որ եթէ ես չըլինիմ,
բոլորը քաղցած կըկոտորէին:

—Դու էլ ես ճշմարիտ
ասում, սիրուն կովիկ, սկսեց
Շունը: Ո՞վ կարող է ուրա-
նալ քո լաւութիւնը: Շատ
անգամ ես ինքս էլ եմ մաս-
նակից լինում քո տըւած ա-
նուշ թանին: Մեր տանտիկի-
նը ամեն ինոցի հարելիս թա-
նիցն ինձ բաժին է տալիս:
Ով որ քո լաւութիւնն ուրա-
նայ, երկու աչքով կուրանայ:
Ես շատ երախտագէտ եմ, ոչ
ոքի լաւութիւնը չեմ կարող
ուրանալ: Բայց գիտէ՞ք ինչ
կայ: Դուք մի նեղանաք, որ
մեր տէրն ինձ ամենքիցդ էլ
շատ է սիրում. դրա համար
մեծ պատճառ կայ և ահա ա-
սեմ, թէ ի՞նչ է դրա պատ-
ճառը...

Եւ շունն սկսեց մէկ-մէկ
հաշուել, թէ ինքն ինչ ու ինչ
է անում:

Ասած է՝ շունը որ հա-
շել սկսի, էլ չի դադարիլ:
Այնքան հաշեց Եզան ու Կո-
վի հետ, որ տէրն իմացաւ,
գնաց նրանց մօտ, շան լեզ-
ւիցն աղատեց, ասելով. «Թո՛ղ
տուր դրանց, Բո՛ղար, դու չը-
գիտէս, որ ամենքդ էլ ինձ
հարկաւոր էք, ոչ մէկդ միւսի
արածը չէք կարող անել. այդ
պատճառով ես ձեզ ամենքիդ
էլ սիրում եմ, դուք էլ սիրե-
ցէք միմեանց»:

Մեղուն ու աղաւնին

1. Փորձանք

Ժրաջան Մեղուն ծաղկա-
լից դաշտում իր մեղրի հա-
մար նիւթ էր հաւաքում:
Արևի տակին շատ աշխատե-
լով, Մեղուն շատ յոգնեց և
խիստ ծարաւեց:

Նրանից մօտիկ մի փոքրիկ
լիճ կար. մօտեցաւ լճին,
վեր հեկաւ ափին, որ քիչ ջուր
խմի, ծարաւը կտարի, նոր ուժ
ստանայ, թռչի տուն գնայ:
Հէնց որ կռացաւ, որ ջուր
կու՞մ անի, յանկարծ գլորեց,
ընկաւ ջրի մէջ: Նա շատ աշ-
խատեց, որ ցամաք դուրս
գայ, բայց մի փոքր ալիք նը-
րան ներս քաշեց, ափից հե-
ռացրեց:

Այսպէս խեղճ Մեղուն ցամաքից զրկւեց, ջրի երեսին թևերը փռեց և յոյսը կտրած մնաց մեկնուած:

2. Օգնութիւն
Որտեղից որտեղ՝ օգնութեան հասաւ մի շատ բարեսիրտ սիրուն Աղանին: Բարի Աղանին մօտեցաւ լճին և նայեց տեսաւ մեր խեղճուկ Մեղւին՝ յուսահատ փռւած ջրի երեսին: Իսկոյն շտապեց, մի տերև կտցեց և տարաւ Մեղւի առաջը ձգեց:

Մեղուն բարձրացաւ տերևի վրայ, խելքը ժողովեց, դէս ու դէն նայեց, որ տեսնի ով էր իր ազատողը, մահից փրկողը: Եւ տեսաւ իր մօտ բարի Աղանուն: Շատ նայեց վրան և ուզեց խօսել, Աղանուն զովել, շնորհակալ լինել: Բայց մեր բարեսիրտ սիրուն Աղանին շատ լաւ իմացաւ Մեղւի միտքը, և ոչինչ չուզեց լսել նրանից, այլ թռաւ գնաց, որ ուրիշ տեղ էլ նոյն բարիքն անէ:

3. Երախտագիտութիւն

Մի օր մեր Մեղուն նոյն դաշտի միջին մի սիրուն ծաղկից նիւթ էր ժողովում և ազտզալով Աղանուն դո-

վում: Մեղւի հանդէպ, մի ծառի վրայ նստած ննջում էր ծանօթ Աղանին:

Հէնց այդ ժամանակ Մեղուն նկատեց, որ ճահ մէկ մարդ, հրացանը ձեռին, մէջքը կռացրած, չար օձի նման սողում է սուս-փուս գէպի Աղանին: Մեղուն հասկացաւ, որ դա չար մարդ է, անգութ որսորդ է, ուզում է սպանել անմեղ թռչունին՝ իր բարերարին: Եւ ճշմարիտ որ այդ էր այն մարդու չար նպատակը:

Որսորդը չոքեց, տեղը պնդացրեց և հրացանը երեսին բռնեց: Հէնց մատը դրաւ կայծառի ոտքին և ուզեց քաշել, գործը վերջացնել, այդ իսկ րոպէին կայծակի նման Մեղուն վրայ հասաւ և չար որսորդի ձեռքըն այնպէս խայթեց, որ նա վեր ցատկեց: Նրա հրացանը նշանից շեղւեց և իր թնդիւնով անմեղ Աղանուն քնից զարթեցրեց ու տեղից թռցրեց:

Այսպէս մեր Մեղուն իր բարերարին վերահաս մահից փրկեց, ազատեց:

Ինչ որ ցանես, այն կը հնձես: Արած լաւութիւնը չի կորչիլ:

Փոքրիկ գառ

Մի փոքրիկ գառ, ճիւղի նման մաքուր, սպիտակ. Մի օր գնաց մօր հետ դաշտը, որ արածի.

Դաշտ որ հասաւ, սկսեց թռչել քարերի տակ, էլ չէր ուզում փոքր միջոց հանգիստ նստի.

Այս ու այն կողմ վազւազելով չափ էր ընկնում, թէ քար, թէ ժայռ, թէ փոս, թէ ձոր չէր հարցնում:

— Որդեակ, հանդարտ, ձայն էր տալիս նրա մայրը.

Զգոյշ կացիր, որդեակ, լսիր իմ խրատը:

Բայց գառնուկը մօր ասածին ուշ չի դարձնում,

Իր խաղալն ու վազւազելն է շարունակում:

Եւ վերջապէս՝ երբ մօր խօսքին ականջ չարաւ,

Սարի գլխին իր գծութեան պատիժն առաւ.

Մի մեծ քար կար այնտեղ ընկած, նրա ծայրում

Մեր գառնուկը թռչկոտելով խաղ էր անում,

Մէկ էլ յանկարծ նրա վրայից գլորւեց,

Ոտի մէկը տակովն էլաւ, կոտորւեց:

Մեղուն ու հաւը

Հաւը Մեղւի վրայ ծիծաղելով ասեց մէկ անգամ.

— Ի՞նչ անշնորհք ճանձ ես դու, ամբողջ օրը ծաղկից

ծաղիկ ես թռչկոտում և ոչ մի բանի պէտք չես գալիս:

— Իսկ դու, Հաւիկ, մարիկ, ի՞նչ ես շինում, հարցրեց Մեղուն:

— Միթէ չըզիտես, թէ ի՞նչ եմ շինում ես. քեզ նման պարապ-սարապ չեմ տըղտըղում: Ես օրը մէկ ձու եմ ածում, մէկ ձու, գիտես մէկ ձուն քանիսն է:

— Գիտեմ, գիտեմ, հաս-

կացայ. Բայց ես մինչև հիմա կարծել եմ, թէ դու օրը հարիւր ձու ես ածում:

— Ի՞նչպէս կարելի է օրը հարիւր ձու ածել, անխելք Մեղու:

— Ապա եթէ քո ածածը ընդամենը մի ձու է, էլ ինչո՞ւ ես հարիւր անգամ կըրկչում, թէ հայ, հարայ, լսեցէք, որ ես ձու եմ ածել: Իմ կարծիքով այսքան կըրկչալուն մի ձուն շատ քիչ է: Այնպէս չէ, իմաստուն Հաւիկ մարիկ:

— Բայց դու ի՞նչ ես շինում, դու որ իմ մի ձուն քիչ ես համարում:

— Ես ինչ որ շինում եմ, քեզ պէս կըրկչալով չեմ յայտնում ուրիշներին: Ես գլուխս քաշ գցած, մեղր եմ շինում: Գիտե՞ս ինչ է մեղրը: Դա հաւի կերակուր չէ, քո խելքի բանը չէ, Հաւիկ մարիկ:

Բ ա ռ ա խ ա ղ

Պօղոսն ու Պետրոսը բառախաղի էին տալիս: Պօղոսը վարժած էր, իսկ Պետրոսը նոր էր սովորում:

Ահա թէ ինչպէս էին խաղում:

Պօղոս. Պետրոս, ասա, տունը:

Պետրոս. Տունը:

Պօղոս. Քեզ կծի շունը:

Պօղոս. Ասա գուրը:

Պետրոս. Դուրը:

Պօղոս. Ընկնիս շուրը:

Պօղոս. Ասա պան:

Պետրոս. Պաս:

Պօղոս. Ուտես թանէ սպաս:

Պետրոս. Էլ չեմ ասում. հիմա ես կհարցնեմ քեզ:

Պօղոս. Լաւ, հարցրու:

Պետրոս. Ասա ծիտ:

Պօղոս. Ծիտ:

Պետրոս. ուտես մախոխ:

Պօղոս. Այդ չեղաւ, Պետրոս:

Ես ասում եմ ծիտ, դու ասում ես մախոխ. այդ ինչպէս կարելի է. տեսնում ես՝ նման չեն: Դեռ սպասիր, էլի ես կըհարցնեմ—

Ասա՝ ծիտ է:

Պետրոս. Ծիտ է:

Պօղոս. Պետրոսն անմիտ է:

Պետրոս. Էհ, էլ չեմ ասիլ, ես անմիտ չեմ:

Պօղոս. Լաւ, շարունակենք, էլ այդպէս չեմ ասիլ:

Ասա հաւ է:

Պետրոս. Հաւ է:

Պօղոս. Պետրոսը լաւ է:

Պօղոս. Ասա սանձ.

Պետրոս. Սանձ:

Պօղոս. Պետրոսն ուտի տանձ:

Պետրոս. Հիմա ես կըհարցընեմ: Ասա—սամի:

Պօղոս. Սամի:

Պետրոս. Շաքարը ծամի:

Պետրոս. Ասա հաց:

Պօղոս. Հաց.

Պետրոս. Մի քիչ կաց:

Պօղոս. Էհ, բաւական է, դու լաւերը չես իմանում:

Ո Ի Ս Ո Ի Մ Ն Ա Ր Ա Ն

Դաշտը սիրուն է դալար բոյսերով:
Եւ անուշահոտ գոյն-գոյն ծաղկներով:
Ուսումնարանը նոյնքան սիրուն է
Իր ուշիմ, խելօք, ժիր մանուկներով:

Սիրուն է ծառը կանաչ ճղներով,
Փունջ-փունջ կախուած իր պտուղներով:
Ուսումնարանը նոյնքան սիրուն է
Իր առաքինի խելօք սաներով:
Ասուած, պահպանիր դու շատ օրերով
Մեր անդատանը իր մշակներով,
Եւ մենք նըրանում գուբւինք, զարդարւինք
Գեղեցիկ ուսման գոյն-գոյն փունջերով:

Ոսկի և երկաթ ✓

Ոսկին երկաթին անարգելով, ասեց մէկ անգամ.
— Երանի գիտենամ, դու ինչացո՞ւ ես, որ մետաղների կարգն ես ընկել. քո սե ու ժանգոտ երեսովդ մարդու վրայ զգւանք ես բերում:
Նայիր ինձ վրայ. տես՝ ինչպէս գեղեցիկ եմ փայլում, ինչպէս շողշողում: Նայիր մեր սիրուն օրիորդների ու հարսների ականջներին ու մատներին, դու կըտեսնես իմ փառքն ու պատիւը. նայիր նրանց ճակատների շարքերին, դու կըտեսնես իմ փայլն ու գեղեցկութիւնը:
Ձեմ հաշուում գինդերը, գընդասեղները. գիտեմ որ դու այնքան կոշտ ու կոպիտ ես, որ այդպէս բնքուշ բաների մասին ոչ ճաշակ ունիս, ոչ հասկացողութիւն:

Երկաթը պատասխանեց Ոսկուն.

— Ես չեմ ուրանում, Ոս-

կի աղա, որ դու գեղեցիկ ես, ամեն բանի զարգն ու զարդարանքը դու ես, գինդը շատ բարձր է, աղքատի բան չես, բայց ինչո՞ւ ես չափիցդ դուրս գոռոգանում: Քո սիրուն օղակներդ ոչ ականջի լսելիքն են, աւելացնում, ոչ մատներին ու կոներին զօրութիւն ու ժրութիւն են տալիս: Ճակատների փայլուն շարքերը գլխին խելք չեն տալիս. ոչ կուրծքերի նուրբ մանեակները սրտին գուլթ ու խնամք:

Ի՞նչ ասեմ մեր օրիորդներին, որ քեզ այդ չափ պատիւ են տալիս, քեզ համար հալում, մաշում ու բարակացաւ ընկնում: Իմ մի փոքրիկ ասեղը քո բոլոր զարդարանքներից աւելի է օգուտ տալիս: Գիտե՞ս, Ոսկի աղա, իմ փոքրիկ ասեղը քանի տուն է պահում, քանի որբի կերակրում: Իմ խովն ու ձեւիչը ամբողջ աշխարհին հաց են տալիս:

Մարդիկ ինչ որ շինում են,
կամ պէտք է կտրեն, կամ
պէտք է ծեծեն, կամ պէտք է
խարտոցեն, կամ պէտք է կար-
կատեն: Իմ ուրազն ու կացինը
որ չըլինին, իմ դուրն ու շա-
ղափը, իմ սղոցն ու մուրճը, իմ

Երգ պանդխտի

Ծիծեռնակ, ծիծեռնակ,
Դու գարնան սիրուն թռչնակ,
Դէպի հըր, ինձ ասա,
Թոչում ես այդպէս արագ:
Ախ, թոխր, ծիծեռնակ,
Ծնած տեղս՝ Աշտարակ,
Անդ շինիր քո բունը—
Հայրենի կողմերի տակ:
Անդ հեռու արևոր
Հայր ունիմ սգաւոր,
Որ միակ իր որդուն
Սպասում է օրէցօր:
Երբ տեսնես դու նրան,
Ինձնից շատ բարեւ արա,
Ասա թող նստի լայ
Իր անբախտ որդու վրայ:
Դու պատմիր, թէ ինչպէս
Աստ անտէր ու խեղճ եմ ես,
Միշտ լալով, ողբալով,
Կեանքս մաշել եղել կէս:
Ինձ համար ցերեկը
Մութ է շրջում արեգը,
Գիշերը թաց աչքիս
Քունը մօտ չի գալիս:
Շուտով սառ հողի տակ
Կըպառկեմ այստեղ մենակ:

Թողնելով հօրս սրտում
Ցաւալի յիշատակ:
Դէհ, սիրուն ծիծեռնակ,
Հեռացիր, գնա արագ
Դէպի Հայոց աշխարհը,
Ծնած տեղս Աշտարակ:

Արշակի շարադրութիւնը

Երկար ժամանակ սպա-
սում էի, թէ երբ պէտք է ինձ
ուսումնարան տանեն: Ու-
սումնարանի մօտովն անցնե-
լիս՝ որ լսում էի աշակերտ-
ների երգելու ձայնը, սիրտս
մի ուրիշ կերպ էր դառնում,
մտքումս ասում էի, ախ, երբ
կըլինի, որ ես էլ սրանց մէջը
լինեմ, սրանց պէս կարգամ,
սրանց պէս երգեմ, սրանց
հետ խաղամ. արդեօք կար-
ժանանամ այդ օրին:

Վերջապէս փափագիս հա-
սայ. հայրիկս մի առաւօտ
յայտնեց, թէ երկուշաբթի օրը
քեզ տանելու եմ ուսումնա-
րան և այսօր պէտք է գնամ քո
ուսման պիտոյքներն առնեմ:
Այն օրը էլ ես հաց չըկերայ
չափազանց ուրախութիւնիցս:

Երեկոյին հայրս եկաւ
տուն: Ինչ ասես որ չէր ա-
ռել ինձ համար. — թուղթ, թա-
նաք, թանաքաման, դասա-
գիրք, տեսակ-տեսակ գրչա-

կութեր, մատիտներ, տետ-
րակներ: Բոլորը ջոկ-ջոկ թղթ-
թերում փաթաթեցի ու դրի
պահարանումս, մինչև հասաւ
երկուշաբթին՝ ուսումնարան
գնալուս օրը:

Նոր տարի

Ահա հասաւ նոր տարի,
Հետը բերաւ նոր բարի,
Մանր տղոց ուրախ օր,
Բարի զաւակ հօրն ու մօր:

Մանր տղայք են ուրախ,
Ունին կաղին գօգինադ,
Սալորի չոր, չամիչ, թուզ,
Փշատ, ունաք և ընկուզ:

Մանր տղայք, չըմոռնաք,
Աշխարհումս չէք մենակ.
Ուրիշ շատ խեղճ տղայք կան,
Աղքատ ու անօգնական:

Նոքա հայր ու մայր չունեն
Սև չոր հացի կարօտ են.
«Աղքատներին ողորմած
եղէք», կասէ ձեզ Աստուած:

ԱՌԱՒՈՏԻԱՅ ԱՂՕԹՔ

Ո՛վ Տէր մեր զթոտ, Դու լոյս անաւօտ,
Ծագիր և մեզ մօտ Քո լոյսդ անաղօտ:
Թող լուսաւորւին մեր միտքն ու հոգին,
Որ քո լոյս անլան լինինք փառաբան:

Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ ամէն.

ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ

Հայր մեր, որ յերկինս ես, սուք եղիցի անուն Քո,
եկեսցէ արքայութիւն Քո, եղիցին կամք Քո որպէս
յերկինս և յերկրի: Զհաց մեզ հանապազօրդ տուր մեզ
այսօր. թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք թողումք
մերոց պարտապանաց. և մի տանիր զմեզ ի փորձու-
թիւն, այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէ. զի Քո է արքայութիւն
և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ

Հայր մեր երկնաւոր, Հայր ամեն մարդի,
Դու ինձ ամեն օր տաս հաղար բարի—
Կեանք, լոյս, կերակուր, հայր ու քաղցրիկ մայր,
Մեծ ու փոքրիկ քոյր, անուշիկ եղբայր:
Իսկ ես ինչ ունիմ որ ինչ տամ Քեզի:
Առջևդ կընկնիմ, կենամ աղօթքի—
«Շնորհ տուր ինձ, որ ծնողներիս,
Վարժապետներիս և իմ մեծերիս
Լինիմ սիրելի, իսկ Քեզ՝ հաճելի»:

ԹՈՅԼԱՏՐԻԱԾ ԵՆ ՊԱՏՇԱՃԱԻՈՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

«Արևիկ»	20 Կ.
Ուսումն Մայրենի Լեզվի. ա. տարի «Պատկերա- ւոր այբբենարանով»	20 »
Ուսումն Մայրենի Լեզվի. բ. տարի	40 »
Ուսումն Մայրենի Լեզվի. երրորդ գիրք	70 »
Ուսումն Մայրենի Լեզվի. չորրորդ գիրք	90 »

ԳԼԽԱԻՈՐ ՊԱՀԵՍՏՆԵՐԸ ԳՏՆԻՈՒՄ ԵՆ

ԹԻՖԼԻՍ—«Գուտտենբերգ» և «Գիր» գրավա-
ճառանոցներում:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0243102

7764